

En utmaning för interkommunal och multifunktionell landskapsplanering: Ett vattendrag i det skånska landskapet

A challenge to intermunicipal and multifunctional landscape planning:
A river in the Scanian landscape

Andora Nejsum

Självständigt arbete • 30 hp
Landskapsarkitektur / Landscape Architecture - master's programme
Alnarp 2014

Titel: En utmaning för interkommunal och multifunktionell landskapsplanering: Ett vattendrag i det Skånska landskapet

Title in English: A challenge to intermunicipal and multifunctional landscape planning:
A river in the Scanian landscape

Andora Nejsum

Handledare: Anna Peterson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Erik Skärbäck, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Biträdande examinator: Mats Gyllin, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0734

Program: Landskapsarkitektur / Landscape Architecture - master's programme

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Andora Nejsum, © Lantmäteriet, i2012/901

Original kartmaterial: © Lantmäteriet, i2012/901

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Alla andra bilder och illustrationer: Andora Nejsum

Nyckelord: landskapsplanering, tätortsnära rekreation, vattendrag, klimatanpassning, hållbar planering, beträda

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Burlövs kommun uttryckte sin önskan att få någon att arbeta med Segeå, både med hänsyn till tillgänglighet men också klimatanpassning. De ville gärna att man skulle jobba med hela Sege å som sträcker sig från Staffanstorps kommun genom Burlövs och sedan genom Malmö innan den når Öresund. Jag tyckte att det lät spännande då jag tycker om att ha ett problem som har en verklighetsförankring. Det skulle bli ännu bättre om det inte bara skulle förbli en pappersprodukt men skulle vara det första steget av ett stråk längs med Segeå.

Resan hit har varit långt och lärorik när jag tänker på att jag aldrig ens hade öppnat ett vanligt ordbehandlingsprogram innan jag startade här 2008. Jag vill tacka min handledare Anna Peterson för att hon fanns när jag behövde henne och alla de kontaktpersoner som svarade på många av mina frågor. Jag vill också tacka Maria Barrdal för all hjälp med GIS. Ett särskilt tack till min granne Lars Qvist som har varit med från resans början, genom att hjälpa mig att genomföra svensktesten Tisus som behövdes för att kunna studera på ett svensk universitet och som också nu fanns med och rättade mitt språk. Alla fel som ändå finns kvar ligger på mitt ansvar.

Abstract

A challenge to intermunicipal and multifunctional landscape planning: A river in the Scanian landscape

A landscape planner has to think of many aspects when planning. Planning has to be based on public participation, show consideration to the environment, future climate change and the ever bigger need of having recreation areas near cities. The purpose of this work is to look at the river Segeå, to see if riparian landscape can add to the social values of urban recreation areas. More and more people are moving to the cities which creates the need for building more housing areas at the same time as national policy craves environmental quality objectives such as thriving wetlands, flourishing lakes and streams, a good urban environment and a varied agricultural landscape. Urban densification makes the need for recreation areas more apparent. There is hope that rivers can be the links which connect the cities with the country side, through recreation areas, that also serve as flooding planes for flooding which may be caused by predicted future climate change. A big project such as this contains many municipalities, land owners and other stakeholders who can cause conflicts and slow down planning procedures and the realizations of the plans, but it can also be an advantage when it comes to sharing the costs. Riparian landscape has many of the aspects that are thought to have positive influence on our mental health at the same time as it can be used for exercise. It seems that some of the climatic adaptations considered in this paper are both beneficial for the bio diversity, create a more beautiful river site and at the same time can balance the water flow. The municipalities use different documents as policy instruments for local planning which can complicate communication but their vision for the river seems to be the same which is positive and makes the project possible. Careful planning and transparency are a necessity for the realization of such a project that can be beneficial for many. The implementation of a project this size will be simpler if it is broken up into different stages. To be able to gain as much insight as possible on the subject the study consisted of a wide collection of literature, a study of maps, an onsite visit of almost the entire river area, contact with different municipalities and the Scanian Regional Council and the study of two reference objects. GIS was used for some of the analysis and the presentation of the material.

Key words: landscape planning, urban recreation area, rivers, climate adaption, sustainable planning, greenways

Sammanfattning

En utmaning för interkommunal och multifunktionell landskapsplanering: Ett vattendrag i det Skånska landskapet

En landskapsplanerare måste ta hänsyn till allt fler aspekter i sin planering. Planeringen ska bland annat baseras på delaktighet av de inblandade, ta hänsyn till miljö, framtidens klimat och det allt större behovet av tätortsnära rekreationsområden. Syftet med detta arbete är att, genom att titta på Segeå se om ett vattendrag kan användas som rekreationsområde som höjer de sociala värdena för tätorterna. Allt fler flyttar till städerna vilket skapar behov av att bygga fler bostäder samtidigt som de nationella miljömålen ställer krav på myllrande våtmarker, levande sjöar och vattendrag, god bebyggd miljö, ett rikt odlingslandskap och mycket mer. Städerna förtätas medan behovet av rekreationsytor blir allt mera påtagligt. Hoppet är att vattendrag kan blir länken mellan stad och land, stadsnära rekreationsområden, men även lösningen till en del av översvämningsproblematiken som följer på framtidens klimatförändringar. Ett stort projekt som ett vattendrag innefattar många inblandade kommuner, markägare och andra intressenter, som kan leda till konflikt och fördröjning i planering och utförande, men det kan också vara en styrka då man delar på kostnaderna. Ett vattendrag har många av de aspekter som anses vara bra för den mentala hälsan samtidigt som den också ger möjligheter till motion. Samtidigt verkar det som om en del klimatanpassningsåtgärder främjar den biologiska mångfalden, samtidigt som de jämnar ut flöden och förskönar vattendragets utseende. Olika styrdokument från kommunerna kan försvåra kommunikationen men samtidigt är visionen den samma vilket kan göra ett sådant projekt mera genomförbart. Omsorgsfull planering och stor transparens är förutsättningen för genomförandet av ett sådant projekt som kan gagna många. Stora infrastrukturella och administrativa gränser kan bilda barriärer som man förhoppningsvis kan övervinna genom tvärvetenskapligt och interkommunalt samarbete. Att genomföra ett projekt av denna storlek är enklare om man delar upp det i olika etapper. För att få många olika infallsvinklar till problematiken ingick det en litteraturstudie, studier av kartmaterialet av området, en fysisk inventering av större delen av ån, kontakt med olika kommuner och Region Skåne samt studier av två referensobjekt. För analysen och presentationen användes GIS.

Nyckelord: landskapsplanering, tätortsnära rekreation, vattendrag, klimatanpassning, hållbar planering, beträda

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Bakgrund	1
Syfte.....	2
Avgränsning.....	2
Metod och material.....	3
Planer och kontaktpersoner.....	3
GIS	3
Urval av litteratur	4
Inventering	4
Referensobjekt	4
Disposition.....	5
Presentation av Segeå	6
Kommunernas planer	8
Litteraturstudie	9
Segeå - idag	16
Segeå - framtid	39
Metoddiskussion	42
Slutsats	44
Litteraturförteckning.....	46
Bildförteckning	50

Introduktion

Bakgrund

Den europeiska landskapskonventionen ratificerades i Sverige i maj 2011 (Gren, 2012). Idén med landskapskonventionen är att väcka uppmärksamhet om landskapet som ett begrepp som inte bara innebär det vackra eller det speciella men även den vardagliga eller det fula landskapet. Landskapet är inte bara det som finns utanför staden men även det som finns inom staden. Landskap har inga gränser och är vårt gemensamma ansvar. Den ska förbättra samarbetet inom landskapsfrågor och se till att lokalsamhället deltar i processen. Den förutsätter att landskapet är ett nyckelelement för det individuella och sociala välmåendet (Council of Europe, 2012). Att planera landskapet är inte längre bara expertens ansvar, tvärtom håller expertens roll på att ändra sig till att se till att befolkningen bär sitt ansvar genom ett deltagande i processen.

När man går genom det vardagliga landskapet har man en tendens att bara se det som man tycker är viktigt, man sorterar bort många saker utan att alltid vara medveten om detta. Allra tydligast märkte jag det själv när min son lärde sig att läsa. Han försökte stava sig till allt som fanns i vår omgivning. Jag hade inte varit medveten om hur många skyltar och ord som fanns runtomkring. I en kort period tittade jag på världen med helt andra ögon. I boken "Synvänder" (Reiter, Synvänder - en anatologi om landskapsplaneringens teori och praktik, 2004) är det flera författare som försöker titta på ting ur en annan synvinkel. Ekologen Mats Gyllin (Det gröna i ögonfrån- om människan och hennes urbaniserade mutualister, 2004) pekar ut att ekologerna måste sluta att leta natur bara i "naturen" för att natur finns överallt, även i staden. Han påpekar även hur vår bakgrund påverkar hur vi ser och uppfattar det som finns runt omkring oss. Gunilla Lindholm (Grönt är inte bara grönt- om stadsplanering med fotgängerperspektiv, 2004) menar att vi ska titta på ting med en helhetssyn istället för att lägga allt i olika lådor. Hon menar att vi inom stadsplanering planerar en låda men inte en annan bara för att den ena lådan är kommunal och den andra privatägd. Vi har planer för infrastruktur och planer för grönstråk och ignorerar faktumet att ett grönstråk är en del av infrastukturen.

Det finns många krav på kommunerna nuförtiden när det ska planeras för staden. Boverket vill att kommunerna ska minska utsläpp av växthusgaser och ha en bättre samhällsplanering genom att ändra bebyggelsestrukturen, det vill säga att de ska, bland annat, bygga så att det minskar bilresandet och ersätter det med kollektivtrafik eller cykel (Adolfsson, o.a., 2010). Oftast anses det vara bäst för detta ändamål att förtäta städerna. Kommunerna Burlöv, Malmö, Staffanstorps och Svedala jobbar med en förtätning av de befintliga tätorterna i enlighet med "Skånska åtgärder för Miljömålen" som är ett åtgärdsprogram, som Länsstyrelsen har utgivit, för ett mera hållbart samhälle. Där nämns det att kommunerna ska ta hänsyn till jordbruksmarkerna som en produktionsresurs men även ur ett landskapsperspektiv. Man har en nollversion som innebär att vi i framtiden inte ska använda mera av denne värdefulla resurs. Där definieras också hållbarhet som ett miljöarbete som innebär att vi ska överlämna ett samhälle utan större miljöproblem samtidigt som vi inte ska skapa miljö- och hälsoproblem för andra (Persson, o.a., 2012). Detta innebär ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt ansvarstagande.

Förtätningen innebär en risk som kan leda till minskade grönområden och längre restid till rekreationsområden. Detta ökar behovet av att utveckla alternativa rekreationsområden, bevara sådana som finns och utveckla sådana som har bildats spontant oftast i gränserna mellan stad och land. Det gäller också att skapa förbindelser mellan stad och land och låta dem bli ett landskap. Det är här åarna kan hjälpa till. I samtal med Burlövs kommun kom det fram att det finns intresse från flera kommuner att utveckla grönstråk och förbättra tillgänglighet till Segeå men även att klara dess

uppdämningsproblematik och översvämningar. Jag tog mig an denna uppgift med tanken att jag ska hålla ögonen öppna och titta på den ur många olika infallsvinklar.

Syfte

Jag ska titta på Segeå och dess möjligheter som ett grönstråk för rekreation. Det är å ena sidan viktigt och ta reda på hur tillgänglig Segeå är idag och hur det kan bli bättre i framtiden men även vad ett grönstråk längs med Segeå kan tillföra som inte redan finns idag. Jag belyser problemet från olika aspekter, miljöpsykologi, multifunktionell stadsplanering men även hållbar (stads-)planering genom att ta hänsyn till framtida klimatförändringar.

Min forskningsfråga är följande:

Hur kan ett grönstråk längs ett vattendrag höja de sociala värdena och hur påverkas övrig hållbarhet om man planerar ur ett bredare perspektiv?

Avgränsning

Segeås avrinningsområde sträcker sig över sju kommuner. Där finns också flera andra åar som mynnar i och påverkar Segeå. I mitt arbete har jag valt att bara titta på huvudfåran som börjar vid Börringesjön och mynnar ut i Öresund. Då den delen bara berör fyra av kommunerna har jag också bara varit i kontakt med dem.

Metod och material

Planer och kontaktpersoner

Det första steget i arbetet var att ta reda på vad de olika kommunerna hade för planer och hur långt framskridna de var angående Segeå. För detta användes kommunernas översiktsplaner och andra dokument så som Malmös Grönplan, Staffanstorps Fördjupningsplan och olika dokument som handlar om kommunernas miljö. En hel del information om Segeå kom från Segeåns vattenråd (förr vattendragsförbund) och därmed också Ekologgruppen då de arbetar i tätt samarbete med denna. Ekologgruppen är även de som har producerat hemsidan som länkar till många rapporter och myndigheter som har med vattendraget att göra. Jag fick även en kontaktperson i varje kommun som kunde hjälpa mig där det var svårt att hitta information på annat sätt. För att hitta kontaktpersonerna började jag med att skriva till styrelseledamöter som var listade på hemsidan. Några hänvisade mig till annan lämplig person. En lista av kontaktpersoner finns efter referenserna. Alla grundkartor, så som översiktskarta, fastighetskarta, liksom höjdkarta och ortofoto (geometriskt korrigerad flygbild) kom från Lantmäteriet. En del kartmaterial fick jag av de personer som ansvarar för GIS (geografiskt informationssystem) i de kommuner där detta används. Jag knöt också kontakt med Region Skåne angående Skåneleden då jag hade tankar om ett stråk längs med Segeå kunde ingår i Skåneleden. Jag tittade på kartmaterial av olika karaktär för att få ett första intryck av Segeå och dess potential.

GIS

Redan i ett tidigt skede av mina studier insåg jag att GIS har en stor potential i arbetet för en landskapsplanerare. Jag har sett att det används som ett verktyg för analys men även till att kunna presentera analysen efteråt. De senare åren har GIS också används mer och mer som ett interaktivt verktyg för att kommunicera mellan brukare och planerare. Jag hoppades att genom att använda GIS kunna upprätthålla det jag har lärt mig på olika kurser men även att utveckla mina tekniska och kommunikativa kunskaper. Det bidrar även till att arbetet blir mera lättläst om kartmaterialet har återkommande element.

Jag har använt mig av programmet ArcMap då jag som student har tillgång till programmet. En hel del GIS material så som riksintresse, miljönaturvård, kulturmiljö och dylikt laddade jag ner från Länsstyrelsens server (Länsstyrelsen, 2013). Det grundläggande kartmaterialet så som fastighetskartan, ortofoto, höjderna och översiktskartan kom från lantmäteriet. Informationen över kollektivtrafiken kommer delvis från Eniros trafikinformation, observation på plats och Skånetrafikens reseplanerare. Reseplaneraren använde jag också när jag digitaliserade bussrutterna. En del av det som jag fick av kontaktpersonerna kunde enkelt laddas in i programmet. Annat fick jag lägga in själv då det inte var kompatibelt. En del av de tidiga analyserna gjordes med lantmäteriets ortofoto, vilket är betydligt nyare än det som finns på Eniro och Google Maps, och hjälpte till i urvalet av platserna till inventeringen.

Urval av litteratur

I min litteraturstudie letade jag efter följande nyckelord:

- **Segeå** - för att hitta så mycket av det som redan har tittats på innan
- **Beträda** - för att det redan fanns sådana i Staffanstorps kommun
- **Hållbar stadsutveckling** - för att man som stadsplanerare inte längre kan ignorera begreppet
- **Climate change** och **spatial planning** – för att kommunen var intresserad av klimatförändring
- **Riperian, recreation** och **planning** i olika kombinationer för att se vad som fanns redan skrivet och för att hitta något om vattendrag och rekreation
- **Tätortsnära rekreation, greenways, sustainability, health benefits och nature, vandringsforskning, landscape preferences, healing gardens**, men även **Patrik Grahn, Ulrich** och **Kaplan & Kaplan**

En del litteratur hittade jag genom referenser i annan litteratur.

Inventering

Inventeringen innebar att jag gick längs med ån ett par kilometer åt gången och sedan återvände oftast samma sträcka för att komma tillbaka till utgångspunkten. Oftast vände jag om när jag nådde till ett naturligt hinder så som ett dike som inte gick att hoppa över eller till en väg som begränsade framkomligheten. Jag gick inte hela sträckan från början till slut men började med de platser som nämndes på kommunernas hemsida som speciella. I Malmö kommun nämndes då särskilt Björkelundadammen, Almåsa, Kölnans betesmark, Toarpsängen och betesmarken intill, betesmarken söder om Oxie och Spillepengen (Wedelin, 2012). I Staffanstorps kommun handlade det huvudsakligen om Beträdorna och Kolböra mosse (Staffanstorp kommun, 2012). I Svedala kommun var det Segestrand, ett pågående byggobjekt som jag hittade på nätet och genom tips av Christel Strömsholm Trulsson (2013). Hennes råd var närområdet vid fotbollsplanerna och så en broschyr från Segeås vattenråd som visade anlagda dammar inom Segeåprojektet mellan 2000 och 2011 (Stömsholm_Trulsson, 2013). I Burlöv blev det golfbanan och en del av kulturstigen. Efter att jag hade tittat på ovan nämnda områden valde jag att titta på resten av platserna som befann sig nära bebyggelsen och därefter valde jag platserna så jag skulle uppleva alla de olika landskapskaraktärerna enligt länsstyrelsen (Reiter, Det skånska landsbygdsprogrammet- Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv, 2007). Mosaikartat skogsbacklandskap finns mellan Börringesjön och Svedala, som sedan övergår till mosaikartat odlat backlandskap som finns runt Svedala och även runt Lilla Mölleberga och så det låglänta odlingslandskap som finns mellan Staffanstorp och Arlov. Några få ställen kändes så privata att jag valde att gå runt eller började på andra sidan av hindret vid nästa tillfälle.

Referensobjekt

Jag besökte även två andra liknande projekt för att kunna se hur det såg ut och hur man bar sig åt. Tipset om referensobjekt kom från Staffanstorps kommun då man tidigare har arbetat med rekreation och tillgänglighet längs med Höjeå. Urvalen av objekt var dels en plats i utkanten av Lund, där Höjeå går genom området S:t Lars och vid Esarp som också ligger vid Höjeå. Referensobjekten är resultatet av ett avslutat projekt som gick ut på att hela Höjeå skulle blir tillgängligt. Bägge platserna besöktes en lördageftermiddag vid fint väder. Jag valde en helg för att kunna se platserna när det fanns bäst chans att observera dem med många besökare. Jag gick där i flera timmar för att kunna se hur platserna användes och av vem och för att få lite känsla för platsen. Idén med att titta på de två

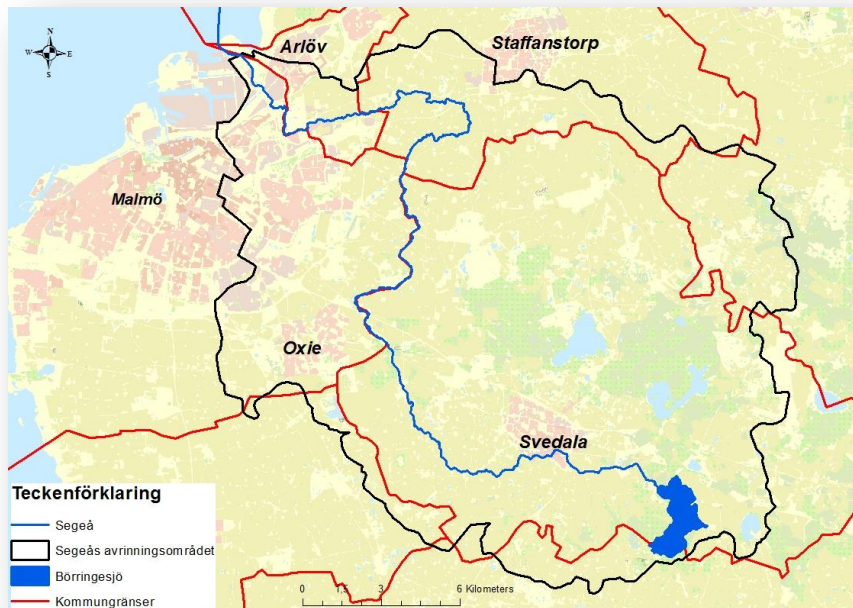
objekten var både att kunna göra en jämförelse med möjligheterna på Segeå men även att kunna titta på två helt olika sätt och hantera ett stråk längs en å.

Disposition

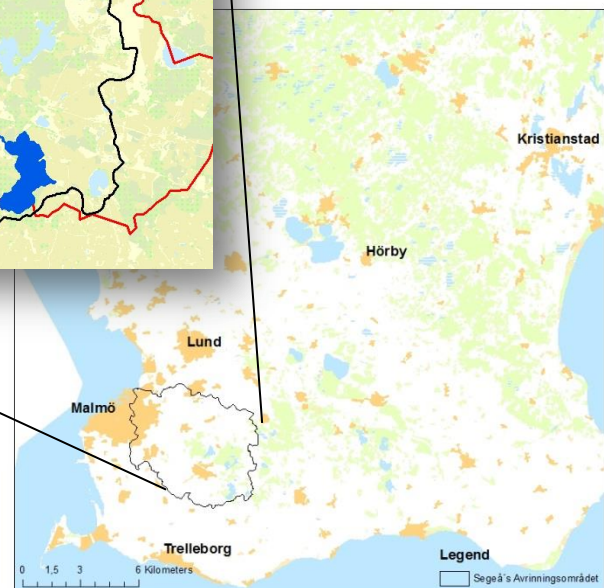
Arbetet börjar med att presentera Segeå. Sedan går uppsatsen in på hur de olika kommunerna presenterar sina planer med Segeå. Sedan följer en ingående litteraturstudie som försöker belysa de olika infallsvinklar av ett stråk längs med en å i ett jordbrukslandskap. Jag tar upp hälso-, hållbarhets-, klimatförändrings- och planeringsperspektiv. Kapitlet "Segeå – idag" börjar med mina tankar efter att jag bekantade mig med kartmaterialet och går sedan över till den fysiska inventering som redovisas med många bilder. Uppdelningen där är "Segeå och klimatförändring", "Segeå och kollektivtrafik", den tätortsnära Segeå, olika landskapskaraktärer, våtmarker, åns utformning, referensobjekten och en resultatsammanfattning. Sedan går arbetet över i diskussion, "Segeå - framtid", följd av metoddiskussionen och avslutas med min slutsats.

Presentation av Segeå

I Segeås vattenvårdsplan från 1997 går det att läsa att Segeå, som så många andra vattendrag i Sverige numera huvudsakligen har funktionen att snabbt transportera bort vattnet från markerna samtidigt som den tar emot avloppsvatten från markområden, vägar och läckande närsalter från markområden inom avrinningsområdet (VBB i Malmö, 1997). Sedan denna rapport skrevs har det kommit till många våtmarksområden och dammar som ska ta hand om samhällsproblemet med övergödning av vattendrag och havet och återställa de ursprungliga renande funktionerna.

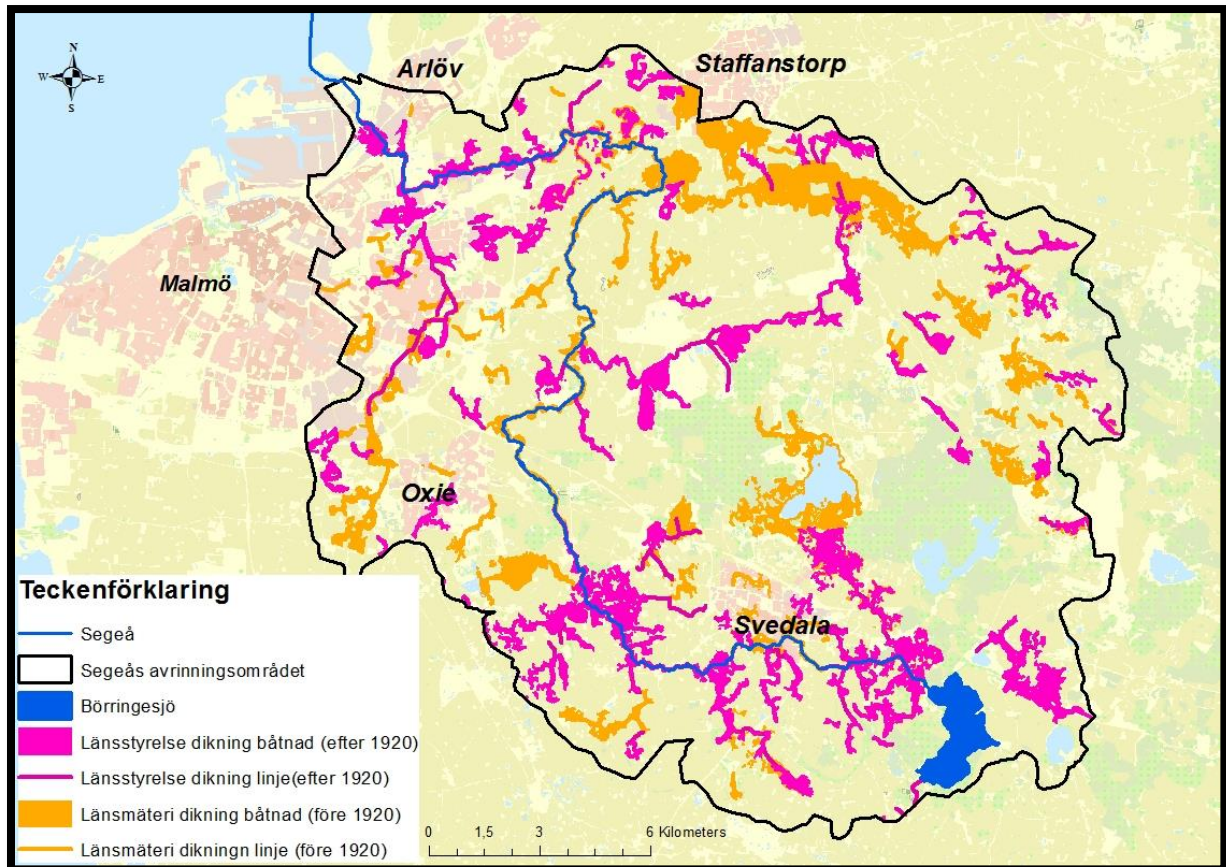
Figur 1 Segeås avrinningsområde
(© Lantmäteriet, i2012/901)

Segeå ligger i sydvästra Skåne och dess avrinningsområde är 335 km². Inom avrinningsområdet, se Figur 1, ligger 7 kommuner, Burlöv, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge. Åns huvudfåra rinner däremot bara genom Svedala, Staffanstorps, Burlövs och Malmö kommun och är ungefär 46 kilometer lång. Då räknar man att den börjar vid Böringesjön och rinner ut till Öresund vid Spillepengen i Malmö (Segeås Vattendragsförbund, 2013). Landskapet består av skog (13,9 %) och sjöar (2,19 %) som ligger mest i den sydöstra delen, urbana områden (18,38 %) vid Malmö, Arlööv och Svedala, intensivodlad jordbrukslandskap (65,37 %) och resten är några få mossar (SMHI, SMHI Vattenwebb, 2013).

I Segeå har man hittat två fridlysta och rödlistade arter, nämligen ål och groplöja. Öringen har fortfarande inte riktigt klarat att etablera sig vilket man tror har att göra med att vattnet är grumligt och det finns få lämpliga leklokaler. De ryggradslösa djur (bottenfauna) som finns i Segeå är av det slag som tål föroreningar (Holmström, Nilsson, Pröjts, & Wedding, 2008).

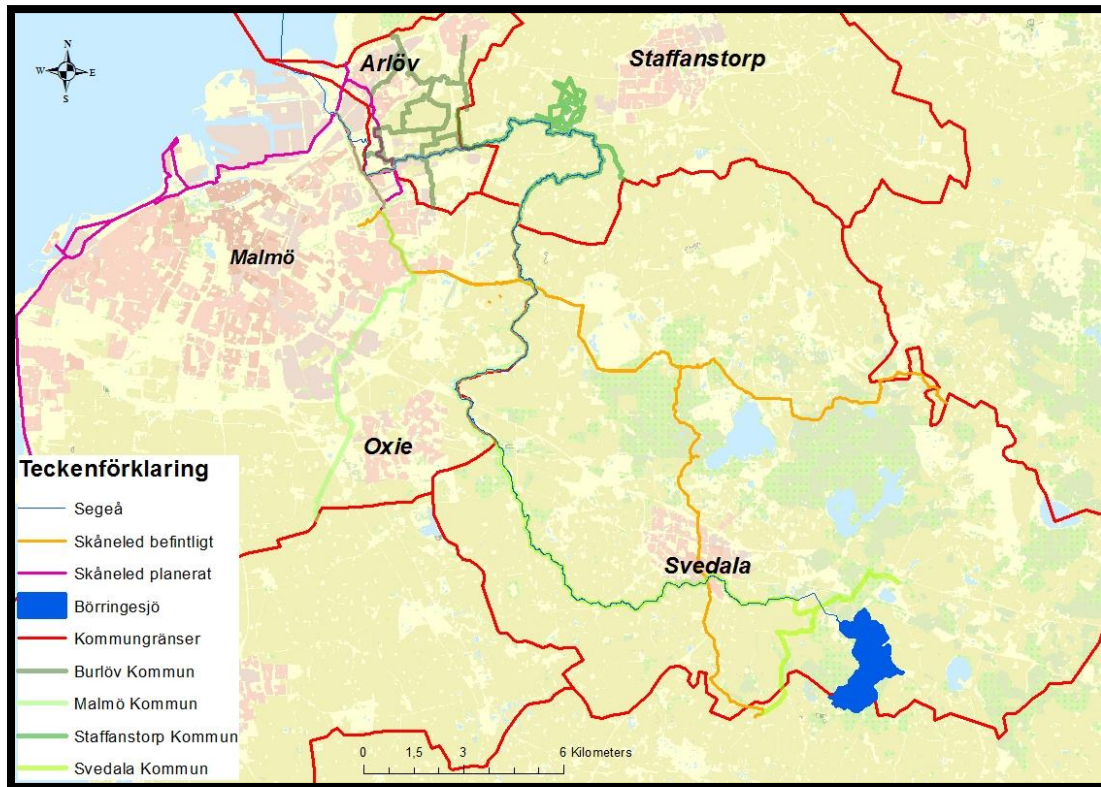
Landskapet i Skåne har genomgått stora förändringar genom de sista hundra 200 åren. Befolkningen har ökat kraftigt vilket medförde de skiftesreformer som har påverkat åkerarealerna i Skåne. Detta har även påverkat vattendragen i landskapet. Från att vara en kraftkälla genom att driva kvarnar och gödsla åkanternas ängar blev de ett problem när man plötsligt hade behov av att odla på alla tillgängliga marker (Hagerberg, Reuterskiöld, & Krook, 2004). Konsekvensen blev att man grävde diken och torrlade en stor del av våtmarkerna och även en del av sjöarna. Där finns nästan ingen del av Segeå som inte är påverkad av dikningsföretag, Figur 2

Figur 2 Nästan hela Segeå är ett dikningsföretag (© Lantmäteriet, i2012/901; © Länsstyrelsen)

I en överenskommelse inom Paris- och Helsingforskonventionerna har Sverige gått med på att halvera vattenbundna kväveutsläpp från mänskliga aktiviteter under perioden 1985/86 till 1995. Detta har haft som innebörd att det har anlagts en del våtmarker längs med Segeå sedan dess, men trots att det nämns på Segeås vattendrags hemsida, att det är viktigt att öka den allemansrättsliga arealen, så är det bara på några få ställen de är lätt tillgängliga eller anpassade till rekreation (VBB i Malmö, 1997).

Kommunernas planer

Figur 3 Grönstrukturplaner för kommunerna som ligger nära Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)

Alla kommuner har planer på rekreationsstråk längs med Segeå, se Figur 3, och nämner även att ett samarbete är nödvändigt. Trots detta möts inte alla grönstrukturlinjerna i deras planer. Det vanligaste är att en pil ska visa att stråket ska fortsätta in i nästa kommun men det är inte vid alla ställen pilarna träffar på varandra. Burlövs kommun nämner specifikt att de vill verka för ett skydd för vattendraget enligt länsstyrelsens förslag. Kommunerna nämner också att strandskyddets huvudsyfte är att garantera rekreationsmöjligheter för framtiden.

Redan idag är en del av Segeå tillgänglig i Staffanstorps kommun, en så kallad beträda. En beträda är en svensk version av en grönkorridor (greenway) som en markägare provade på i slutet av 80-talet. Istället för att lägga en stor markbit i träda, som man brukar göra, kom han på att man kunde istället göra remsor runt fältet som sedan också kunde användas som häst- och gångstig. Han kallade dem för beträda som var en ordlek av att lägga i träda och att man kunde gå på dem (Haaland, Larsson, Peterson, & Gyllin, 2010). Området öster om Nordanå, Görslöv och Mölleberga, är markerat som riksintresse för kulturmiljövård och har många fornlämningar, äldre byggnader, alléer och annat som är bevarandevärdt. I Malmös Grönplan från 2003 finns redan ett "Segestråk" inritat men ingenting har gjorts för att förverkliga den än så länge då andra ting har varit mera prioriterade. Även i Svedala kommun har man jobbat en del med stråket men har inte haft det politiska stödet som behövs för ett genomförande. I Burlövs kommun har man börjat jobba aktivt med detta samtidigt som man håller på med Skåneleden. Planering för Skåneleden är färdig men det saknas skyltning och sådant än. Skåneleden ska fungera som en förbindelse till Segeå och kulturstigen men behöver samarbetet då det delvis ligger i kommungränsen. Segeås vattenråd (förr vattendragsförbund) är sammansatt av medlemmar av de olika kommunerna som befinner sig inom avrinningsområdet. Malmö stad har gett sin plats till Vatten syd och har numera inte längre en representant inom vattenrådet.

Litteraturstudie

Hälsoaspekten

Det finns en hel del forskning numera som bekräftar hur hälsosamt naturen är för människor (Ottosson & Ottosson, 2006; Kaplan & Kaplan, 1989) och att det är bättre ju närmare den är ens bostad (Grahn & Stigsdotter, 2003; Hansen & Sick Nilsen, 2005). Hansen och Sick Nilsens resultat vid deras undersökning var också att den sysselsättning som folk mest utför när de befinner sig ute i grönområden är att gå eller att vandra. Detta bekräftas även i rapporten "Grönområden för fler" (Johansson, Kollberg, & Bergström, 2009). Till frågan om vilken landskapstyp folk kände sig bekväm i var resultatet havs- och strandområden, egen trädgård, skogslandskap och sjöområden (Hansen & Sick Nilsen, 2005). I tyska undersökningar gjorda av Rainer Brämer i samband med hans vandringsforskning var det tydligt att man gav sig ut för att njuta av lugnet och för att njuta av naturen (Brämer, Profilstudie Wandern 2003- Hobby für gehobene Schichten, 2003) och att man uppskattade vissa landskap mer än andra och att närhet till vatten var en av dem oavsett var man kom ifrån (Brämer, Was ist eine schöne Landschaft? Gesammelte Befunde der Naturpsychologie, 2008). Susan Barton (2008) har gjort en sammanställning av sin egen föreläsning "The Healing Garden. Social Research" om vilken nytta vi drar av grönområden. Hon börjar då med att Frances Kuo har gjort en undersökning som visade att boende i ett höghusområde som hade tillgång till grönområden hade en bättre samhörighetskänsla, klarade bättre av vardagens stress, var mindre aggressiva, presterade bättre i koncentrationstester och klarade vardagsproblemen bättre (Barton, 2009). Vidare nämner hon de fysiska effekterna av grönområden vilka enligt hennes sammanställning är bättre klimat i stadsmiljö på grund av kylningseffekten, bättre hälsa för att folk rör sig och även det som Ulrich (1984) kom fram till när han genom forskning upptäckte att patienter tillfrisknade snabbare när de hade utsikt över ett naturområde än när de bara såg en vägg av ett annat hus (Ulrich, 1984). Hon beskrev även de positiva sociala effekterna som var minskning av kriminalitet, bättre produktion på arbetsplatserna, säkrare körning, ekonomisk stimulering genom att platserna blir mera attraktiva med gröna element och de positiva effekterna på barn. Att grönområden även är positiva för det sociala umgänget tas också upp i rapporten "Grönområden för fler" (2009). Här beskrivs det mera detaljerat att genom att vara tillgänglig för alla oavsett om man är rik eller fattig, svensk eller av annan etnisk härkomst kan de främja mänskligt kontakt (Johansson, Kollberg, & Bergström, 2009).

Hållbarhet

Mattias Qviström skriver i artikeln "Landscape with a heartbeat" (2013) om de svenska rekreationsområdenas historia, om hur de kom till, hur de ser ut och varför de ligger där de gör, oftast utanför städerna. Konceptet var att stadsborna hade behov av att röra sig, att de skulle springa och motionera i skog och att de hade tillgång till bil. Anläggningar som Skrylle är exempel på att de var så standardiserade att det till och med anlades en granskog för att det skulle motsvara den standard som man hade satt upp. Det var en del av varje anläggning att de hade stora parkeringsplatser för att det var tänkt att folk kör dit med bil för att motionera (Qviström, 2013). Även Simon Bells (Design for outdoor recreation, 1997) bok om "Design for Outdoor Recreation" som är skriven 1997 har ett helt kapitel som handlar om utformning av parkeringsplatser och hantering av bilar och ett kapitel om resan dit som han betonar att man är tvungen och göra med bil då den offentliga transporten är dålig. Detta trots att han bara något kapitel innan skriver om vikten av hållbarhet.

Om vi utgår från hållbarhetsbegreppet som det definierades tidigare i detta arbete är det viktigt med tätortsnära natur. Utöver att man är mera miljövänlig om man inte använder bil, finns det också den

sociala aspekten av vem som har ett körkort. På SCBs hemsida kan man läsa om körkort (Statistiska Centralbyrå, 2013):

- att det är fler män än kvinnor som har körkort
- av unga med lägre utbildning saknar många körkort
- bland de som är mellan 20 och 29 år är det bara var tionde kvinna som är född utomlands som har körkort
- det verkar också som om fler som bor i storstadsområden inte anser sig behöva körkort

En annan punkt som man ska ta hänsyn till vad det gäller hållbarhet är om naturen tål användning som rekreationsområde (Nohl, 2001). Relevanta faktorer är enligt Werner Nohl:

- Infrastruktur som behövs för rekreation
- Utrustning som används av besökarna
- Besökarnas beteende
- Antal besökande
- Trafik till området

Med infrastruktur menas den infrastruktur som behövs för att kunna använda området för rekreation, som bänkar, vindskydd, vägnät, broar och dylikt. I Segeås fall behövs det huvudsakligen broar, kanske några bänkar, bord och vind/ regnskydd. I de delar där det finns betesmark även stättor och vinkelgenomgångar och kanske något räcke och informationsskyltar. Utrustningen av användarna borde heller inte vara så avancerad då de flesta kommer och gå, vandra eller jogga. Tar man däremot också hänsyn till cyklister och ryttare blir slitaget på leden redan större. Svårast att styra är besökarnas beteende vilket också ofta är en stor oro hos markägarna. Antalet besökare är relevant då oavsett hur väl besökarna betar sig, är de för många belastar de också området genom att trampa sönder stigarna och störa djurlivet genom sin konstanta närvaro. Trafik till området är också beroende av antalet besökare men också hur de tar sig dit. Används huvudsakligen kollektivtrafik eller om man går eller cyklar dit är belastningen låg.

En annan oro kan vara motsatsen till för många besökare. Om man öppna upp området, sätter bänkar och bord, bygger broar och så är det ingen som använder det? Nohl har ett kapitel om detta i sin bok. Där skriver han att rekreationsområden som ligger i omedelbar närhet av staden är beroende av avståndet till staden men även storleken på den. Om en stad har mer än 100000 invånare ska man räkna med 8 – 10 besökare per hektar. Mindre städer mellan 20000 och 100000 räknar man med 2-3 besökare per hektar under 20000 med ca 1-2. Talen kan bli högre om staden inte har tillräckligt med grönområden men sjunker snabbt om avståndet till staden blir för långt. Är avståndet mer än två kilometer kan man knappast beteckna det som stadsnära längre och antalet besökare som tar sig dit till fots eller med cykel blir lågt. Han menar också att när man väl ska ta bilen för att komma dit är det inte relevant för besökaren om han kör två eller femton kilometer (Nohl, 2001).

Tidigare i arbetet har det nämnts att dikesrensning är en nödvändighet för att garantera flödet. Dikesrensningar med maskiner kan leda till andra problem (Krook, Reuterskiöld, De Maré, & Tranvik, 2004) förutom ändringar av höjderna nämligen att

- vattnet blir grumligt, inte bara vid själva rensningen men även efteråt då kanterna kan bli för branta och erosion uppstår. Genom att ta bort växtligheten vid kanterna ökar man också rasrisken.
- man gräver bort delar av botten och därmed förstör för växter och fiskar

- genom att skapa en jämn botten blir också flödet utjämnat med följd att det försvinner livsmiljöer för djur och växter liksom djuphålur, grundområden, lugnvatten och strömområden
- växter och djur blir helt enkelt uppgrävda och hamnar i åkanten med rensningsmassorna
- Växter som står i kanterna som ger skugga och skydd rensas samtidigt undan

Ett alternativ till grävskopa kan vara klippning. Även om den är mera tidskrävande kan det i det långa loppet leda till lika bra resultat (Krook, Reuterskiöld, De Maré, & Tranvik, 2004). Det finns också åtgärder som kan minska rensningsbehovet.

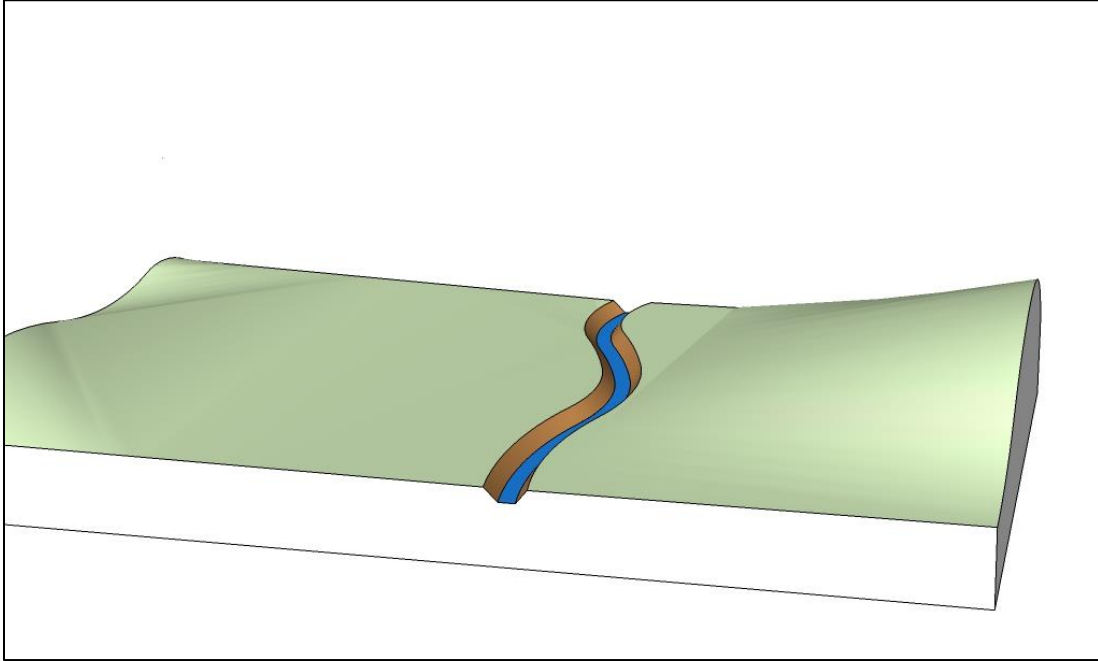
- Att plantera buskar och träd som skuggar vattendraget minskar igenväxning
- Betesdjur kan hålla igen växtligheten
- En skyddszon stabiliserar kanterna vilket minskar risken för kantras
- Att avfasa kanterna till en lutning som är minst 1:2 minskar erosionen

Klimatförändring

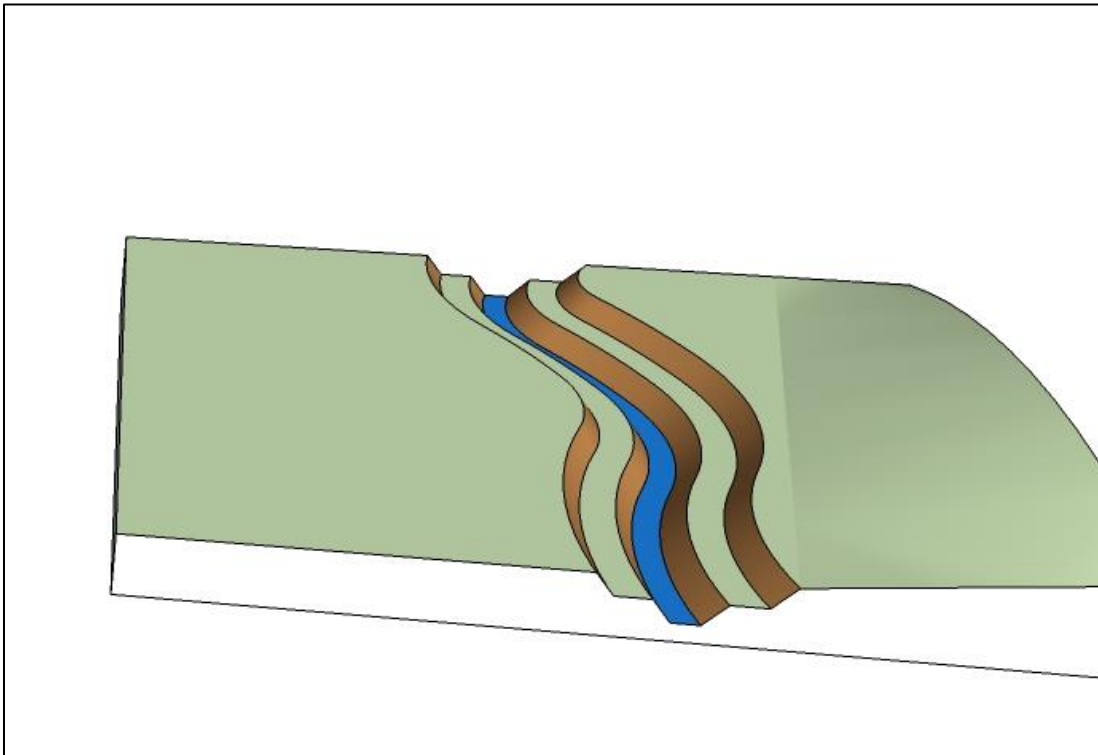
Klimatforskning vid Rosby Centre presenterar klimatscenarier som visar att Sverige får räkna med en uppvärmning på 2,5 - 4,5 grader under perioden 2071-2100 jämfört med referensperioden 1961 - 1990 (SMHI, Klimatanpassningsportalen, 2013 a). Man räknar med att temperaturen stiger mer på vintern än på sommaren. Nederbörden förväntas öka med 10 -20 % varav det mesta kommer under vinterhalvåret. Särskilt i södra Sverige väntas det flera torrperioder under sommaren (SMHI, Klimatanpassningsportalen, 2013 b). Det verkar också vara så att man räknar med en ökning av extrem nederbörd med 10- 15 %. Detta är bara ungefärliga siffror då skillnader mellan de olika scenarierna kan vara mycket stora (SMHI, Klimatanpassningsportalen, 2013 c). Den ökade nederbörden har till konsekvens att avrinningen kan stiga mellan 5-25 % med stora lokala variationer. Havsnivåstigningen som beräknas hamna mellan 0,8 och 1 meter i Skåne fram till år 2100 (SMHI, Klimatanpassningsportalen, 2013 d), liksom den ökande avrinningen och de extrema regnen är också det som kommer att påverka Segeå mest. Jordbruksverket beskriver hur det ökade flödet påverkar dikningsföretag genom att gröda kan skadas då de flesta bara tål en kort tid med stående vatten. Dräneringen kan komma att fungera sämre om vattnet inte kan komma undan på grund av högre vattenstånd i ån. Även fastigheter kan skadas när dräneringen inte fungerar. Om vattentrycket blir högre kan också grundvattennivå höjas och därmed försämra dräneringen (Jordbruksverket Vattenenhet, 2013). Höga flöden i åar kan också förorsaka mer erosion från kanterna med grumligt vatten som följd men kan även skapa hinder för vattenflödet. De påpekar också att ett minskat flöde under sommaren kan leda till högre slamavsättning och att det växer igen och skapar därmed högre rensningskostnader. De tar även upp att havsvattenhöjning gör att området runt kusterna inte kommer kunna dräneras längre då utloppet blir dämt av havsvatten. I de områden där åarna ligger tätortsnära, stiger också den vattenmängd som kommer från hårdgjorda ytor och belastar därmed dränering som kanske redan nu är underdimensionerad och inte har kapacitet för ökad dagvattenbelastning. Det blir därför viktigt i framtiden att ha fördröjningsmagasin och att omdimensionera framtida dikningsföretag. Våtmarker kan fylla en viktig funktion med hänsyn till detta men de kan även tappa sin funktion med den ökade avrinningen. Detta är viktigt att ta hänsyn till vid alla nyanläggningar (Jordbruksverket Vattenenhet, 2013). Jordbruksverket ger även råd om att man ska överse sina vattenmagasin då man kanske har större behov av att vattna under sommaren i framtiden (Jordbruksverkets Vattenenhet, 2009).

I USA har man sedan flera år tillbaka studerat ett koncept som kallas för tvåstegsdiken. Detta innebär att man har en djup fåra i mitten, och på bägge sidorna terrasser som ligger på en litet högre nivå, se Figur 4. Idén är att vattnet rinner i mittfåran vid vanligt vattenstånd men kan svämma över kanterna vid högre flöden. Terrasserna ska tjänstgöra som svämplan som finns vid naturliga vattendrag

(Lindmark, 2013). Fördelarna är att dikesformen är mera stabil än den vanliga trapetsformen då terrasserna är bevuxna vilket också gör att rasrisken är betydligt lägre. Terrasserna kan även ge flera habitat och därmed öka den biologiska mångfalden samtidigt som de tar upp näringsämnen och fångar upp en del partiklar. I dagsläget provar man detta på ett par ställen i Sverige för att kunna se hur det fungerar då det är ett mycket dyrt sätt eftersom stora schaktmassor ska flyttas runt. Det tar också mera plats vilket reducerar åkermarken på de ställen där det odlas hela vägen ner till åkanten.

Figur 4 Vanlig trapetsform (bild: Andora Nejsum)

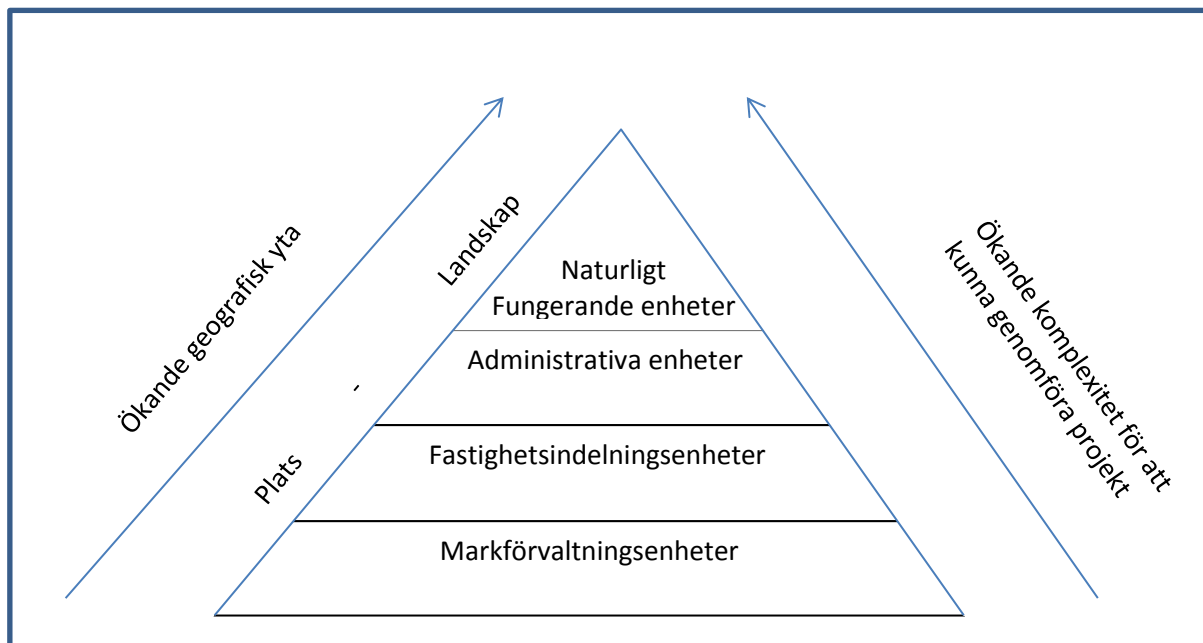
Figur 5 Tvåstegsdike(bild: Andora Nejsum)

Planeringsaspekten

I dagsläget är de flesta överens om att multifunktionell planering är ett måste, frågan är mera hur man bär sig åt för att komma dit. Denna fråga behandlar Robert MacFarlane (2007) i en text om multifunktionella landskap, där han talar om utvecklingen från ett behovsstyrt samhälle där produktionen var viktigast och dess konsekvenser i form av landskapsfragmentering och förlust av många habitat och landskapsfunktioner. Då ignorerade man alla funktioner utöver produktion och tänkte inte så mycket på hållbarhetsaspekten. Han talar även om den "postproduktiva fasen" där man försöker balansera produktion med andra ekosystemtjänster. Hans intresse är delvis vad som är motorn som får enstaka intressenter att agera men även problematiken att det inte räcker med att enstaka markägare gör något. I texten går det att läsa följande:

"A multi-functional perspective on Land-use planning requires attention to both the spatial integration of land uses and land user interests, and the nature of the interaction between existing uses and users and potential users. This requires a view of problems and potential that is informed not only by site-specific characteristics, but also contextual factors that may have a bearing on latent demands that nearby or linked sites and areas may potentially be able to service. (MacFarlane, 2007, s. 147)"

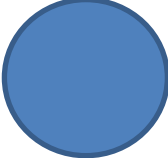

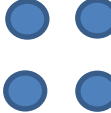

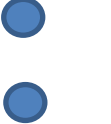
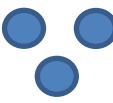

Därmed sätter han fingret på det stora problemet inom både multifunktionell och hållbar planering. Det är inte bara en markägare eller en användare som är inblandat och man planera heller inte bara för en liten plats, men för ett helt landskap med många brukare. Det finns gränser som man inte borde ta hänsyn till då de begränsa en bra planering. Nedanstående Figur 6 visar sammanhanget mellan skala, komplexitet, plats och landskap enligt Robert MacFarlane (2007, s. 148).

Figur 6 Sammanhang mellan skala, komplexitet, plats och landskap enligt MacFarlane (författarens översättning)

MacFarlane tar även upp SLOSS- (Single Large Or Several Small) debatten i sin text då man ofta använder sig av argument från den när man ska planera för biodiversitet. Debatten handlar om vad som är bäst när man ska planera hållbart landskap och vad man i det stora hela har kommit fram till är bäst att tänka på. Stora habitat är bättre än små och sammanhängande habitat är bättre än spridda. En enkel figur av det kan man se i Figur 7. Detta är inte en absolut sanning men stämmer för de flesta djur (MacFarlane, 2007).

I den nya multifunktionella debatten är det inte bara djuren vi vill ta hänsyn till men även den mänskliga aspekten. Med en större fördelning av grönytor är det flera som kan få tillgång till dem medan det behövs en viss storlek för att besökaren ska få en känsla av att komma ifrån vardagen. En aspekt som är lika viktig för djur som för människor, är sammanhängande ytor. Enligt MacFarlane (2007) är också detta anledningen till att grönkorridorer är så populära. Figuren visar också en av de många anledningar varför man inte bara ska planera för platser men också för landskapet. Detta leder tillbaka till vad som är motorn för att få enstaka intressenter att agera och hur man kan få dem att samarbeta. Detta är inget som händer av sig själv men behöver planeras och helst ska alla intressenter vara med i processen.

Bättre	Sämre
	
	
	
	
	
	

Figur 7 SLOSS-debatten handlar om vilka habitat som fungerar bäst (MacFarlane, 2007, s. 150)

Paret Tress (2003) tar upp den sortens planering i sin artikel som handlar om en deltagandeprocess inom landskapsplanering. Där använde man sig av visualiseringar av olika framtidsscenarioer för att skapa diskussion bland de många inblandade aktörerna när man skulle planera ett område i södra Danmark. En liknande metod har används framgångsrikt i Åstorps kommun när man skulle planera för vindkraftverk i kommunen. Där gjordes först en landskapsanalys genom kartstudier, fältbesök och diskussion med användare. De använde sig även av en metod som heter gåtur där man bjöd in allmänheten, och vid ett senare tillfälle några från Länsstyrelsen och grannkommunerna, att delta (Åstorps Kommun, 2011). Gåturen är en metod där man går runt, oftast i en grupp för att utvärdera olika aspekter av ett område eller landskap. Oftast ska deltagarna fylla i ett frågeformulär som man sedan utvärderar. Ibland har man också diskussioner direkt efter eller under gåturen och utvärderar detta istället (DeLaval, 1998).

Christina von Haaren (2010) har varit med och utvecklat och utvärderat två GIS-baserade landskapsplaneringsinstrument som stödjer deltagande från allmänheten och hjälper till att ta kunskapsbaserade beslut. Instrumenten var designade för två olika nivåer, en för kommuner och en för lantbrukare. Effekten av att använda detta var att processen var mycket transparent vilket uppskattades av de flesta (undantaget några politiker som ansåg att det var för transparent). Man testade olika metoder och kom fram att bilder var mycket starka verktyg, men det är viktigt att välja rätt bild för rätt tidpunkt. Ibland var det bättre att använda skisser medan det vid andra tillfällen var nödvändigt att använda interaktiva modeller. Kartmaterial var nödvändigt för att kunna orientera sig, men även för att det krävde att folk var tvungna att koppla sina kommentarer eller förslag till specifika punkter vilket gjorde att det förstärkte transparensen av beslutsprocessen. Hennes slutsats var att även om en sådan transparent process, som man kan få genom att använda sig av interaktiv

GIS och som ibland kan vara mycket obekvämt och komplicera saker på vägen, ändå kan vara den bästa metoden när man ska implementera sådant som nationella miljömål (von Haaren, 2010).

Det oplanerade

När man planerar för landskap planerar man ofta projekt. Detta kan leda till att det uppstår mellanrum mellan projekten

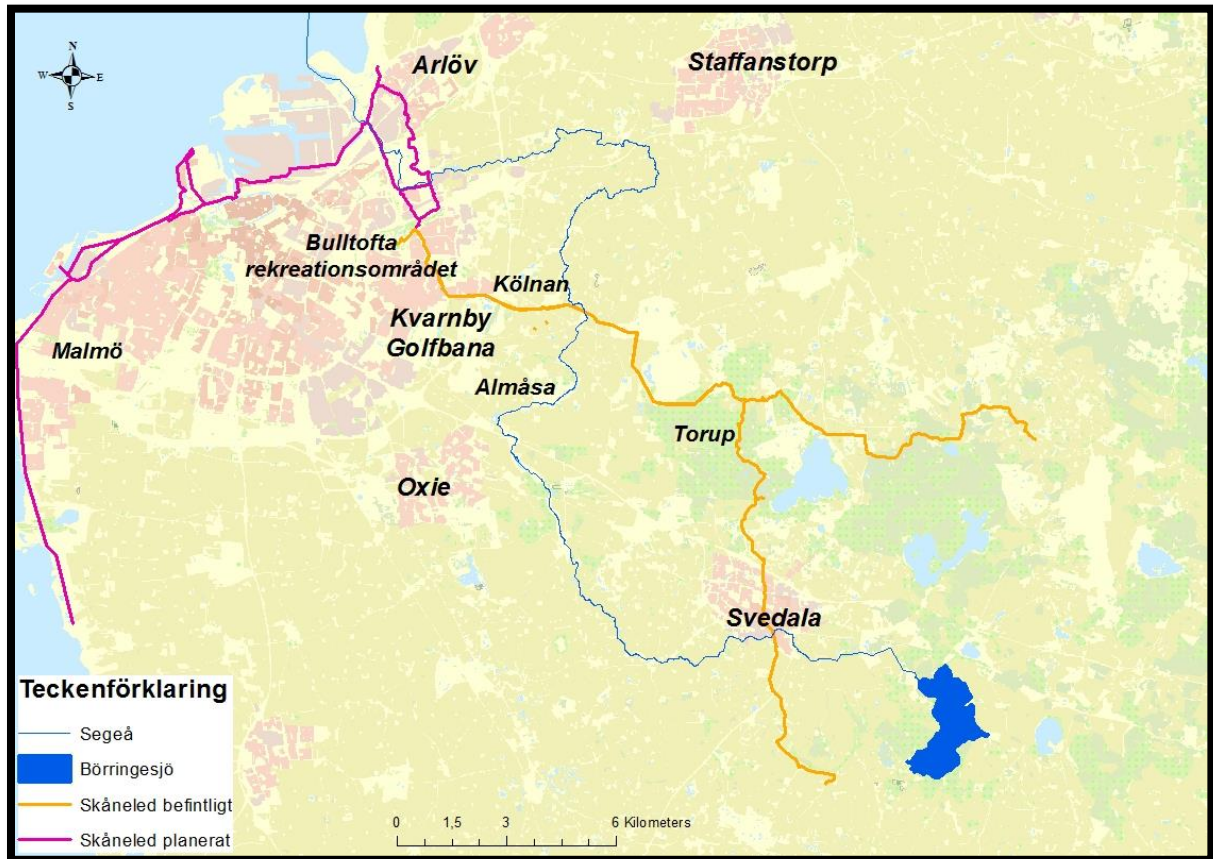
"Mellanrummet begränsas men inte av dess egna gränser, formas men har ingen egen form, definieras av de omgivande men saknar en egen identitet" (Saltzman, 2009, s. 14)

Katarina Saltzman (2009) redaktör för en bok om mellanrum. Oftast är de mellanrum som beskrivs i denna bok områden som är ruiner eller platser som befinner sig i väntan på planering eller genomförande (Saltzman, 2009). Som ruiner definieras sådana platser som har haft stor betydelse förr, till exempel verksamheter som inte behövs längre, som rangergårdar eller nedlagda industrier. Hon använder ordet landskap i samma inkluderande mening som landskapskonventionen, även de "fula" och mellanrummen. Hon menar även att fler och fler landskap blir mellanrum allteftersom fler och fler människor flyttar till städerna.

Ett typiskt mellanrum är kommungränserna: överblivna rum som ingen riktigt vågar planera för, kanske för att man inte har kontroll över vad som händer på andra sidan gränsen. Skärbäck (Baksidor och framsidor ur skånskt perspektiv, 2004) kallar de platserna, som ofta är restprodukter, för baksidor. Han nämner Spillepengen som ett exempel på hur en baksida, avfallsdeponin "Skitspissen", genom bra planering kan omvandlas till en framsida: "Spillepengens rekreationsområde". Andra viktiga aspekter för att något ska bli fram- eller baksidan kan vara tillgänglighet, administrativa indelningar och miljösituationen.

Segeå - idag

Inventering av Segeå

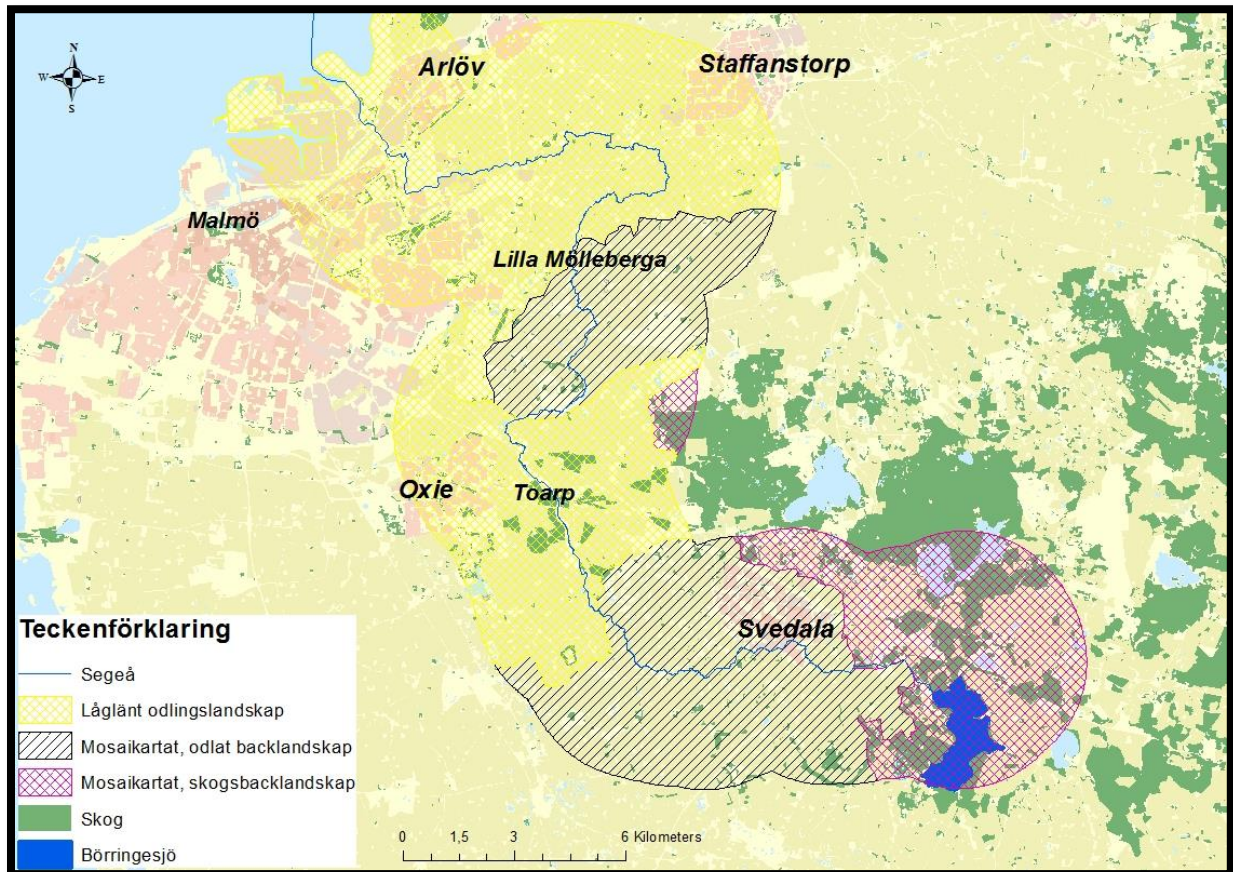

Figur 8 Karta över de vandringsleder som finns i närheten av Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)

Mina första tankar efter en inventering av kartmaterialet var att Segeå erbjuder sig själv till ett Segeåstråk, med tillgång till öppen vattenyta som de flesta människor dras till. På flygfoto kunde man se att det verkade finnas strandskyddsremсор längs med den största delen av Segeå vilket borde underlätta anläggande av ett stråk. Jag kunde även se att ån korsade Skåneleden på två ställen, se Figur 8. Första gången vid etappen som går från Bulltofta rekreativsområde till Torup och vid Svedala vid den etapp som går ner mot Trelleborg. Detta verkade närmast som en inbjudan att Segeåstråk skulle kunna vara en alternativ rutt att gå eller till och med erbjuda en rundvandring. Ännu mera attraktivt blev detta när kontakt med Region Skåne (Joelsson, 2013) visade att de höll på med en ny led som ska gå längs med Öresundskusten för att det då även kunde vara ett alternativ för dem som kanske inte vill gå genom hela Malmö.

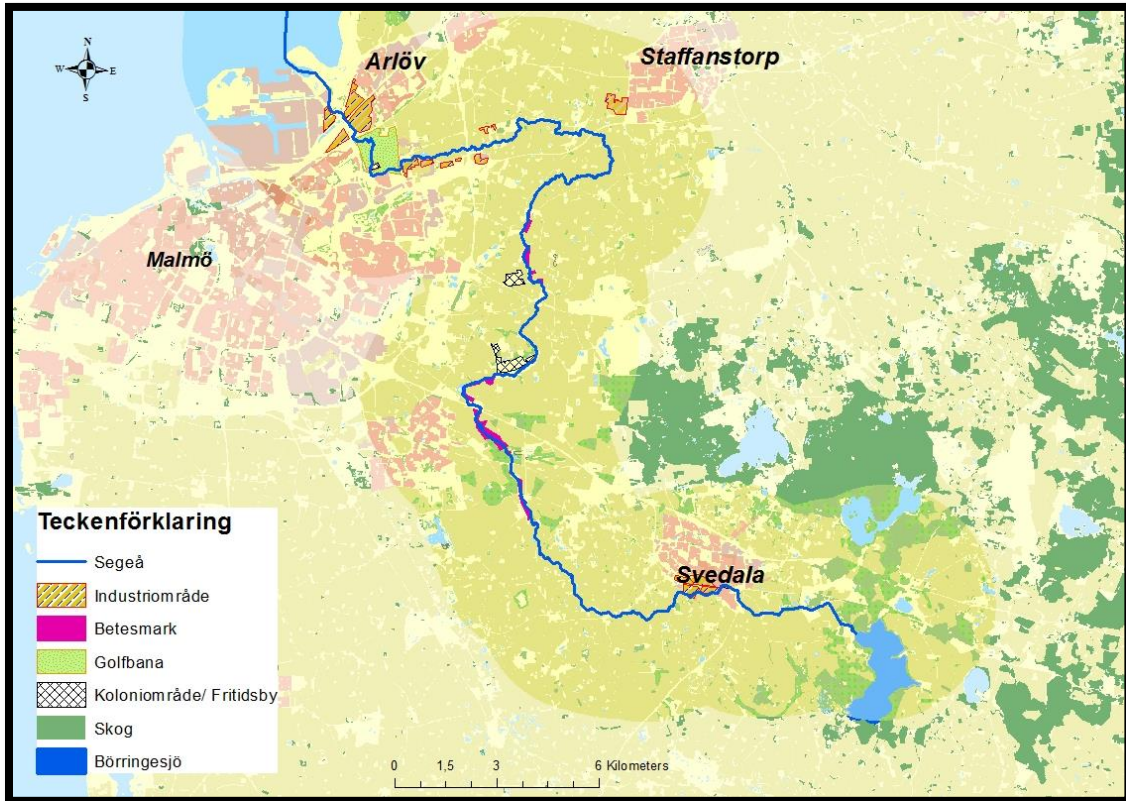
Jag la också märke till att det fanns två fritidsbyar längs med Segeå, Kölnan och Almåsa. Vid den fysiska inventeringen kom jag snabbt fram till att Segeå på vissa stycken bara är ett smalt dike, med branta kanter och mycket lite flöde och ingen av fritidsbyarna hade ens en glassförsäljning eller något liknande. Vid ett tillfälligt samtal med några som bodde i Kölnan fick jag reda på att det minsann var länge sedan de hade haft en affär där för att det är så mycket billigare att handla allt på de stora köpcentren. Mannen jag talade med berättade också att det närmaste stället där man kunde fika eller äta ute var Kvarnby's golfklubb och att han och hans fru gick dit någon enstaka gång.

Inventeringen av Segeå påbörjades i mitten av april efter en lång utdragen vinter och började mycket lovande. Det var lätt att ta sig fram då växtligheten inte hade kommit igång och sådden på åkarna hade knappt kommit upp. Redan i början av maj hade våren kommit igång ordentligt och i mitten av maj var det bitvis närmast omöjligt att ta sig fram. Närmast ån var växtligheten ibland en meter hög och många områden var helt övervuxna av brännässlor. Detta gjorde att inventeringen tog mycket längre tid än planerat.

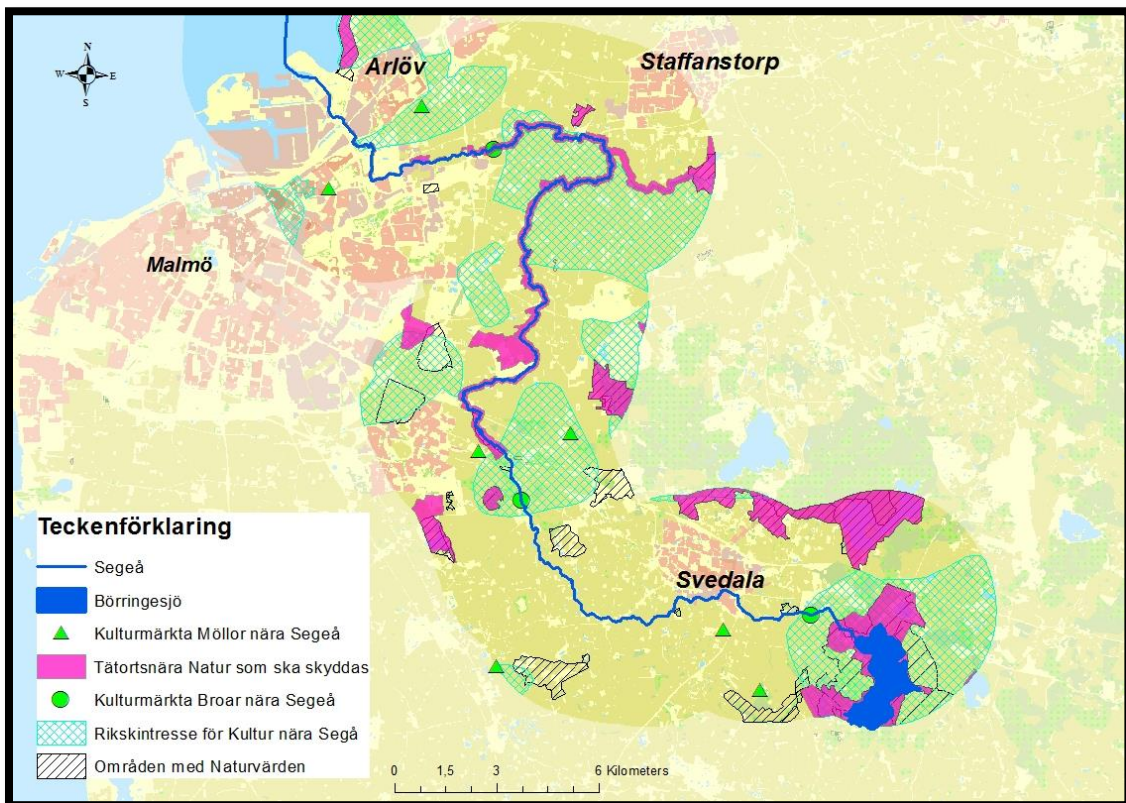

Figur 9 Landskapskaraktär enligt Länsstyrelsen (© Länsstyrelsen, © Lantmäteriet, i2012/901)

Segeå går genom de flesta landskapstyper som finns i södra Skåne, se Figur 9. Flakt jordbrukslandskap byts med böljande åkermark och betesmark längs med ån. Vid lilla Mölleberga och vid Toarp finns det djupare dalgångar som gör att man kan få upplevelsen av att man är långt bort från staden. Ån går genom industriområde och nära mera tätbebyggda områden, se Figur 10. Den går mitt genom en golfbana och i Svedala kommun vid Börringesjön går den till och med genom skogen. Det finns även en liten skog utanför Oxie. Segeå rinner bitvis genom riksintressen för kultur och en del av broarna är kulturmärkta, se Figur 11.

Figur 10 Markanvändning nära Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)

Figur 11 Det finns en del kulturmärkta möllor och broar nära Segeå, (© Länsstyrelsen, © Lantmäteriet, i2012/901)

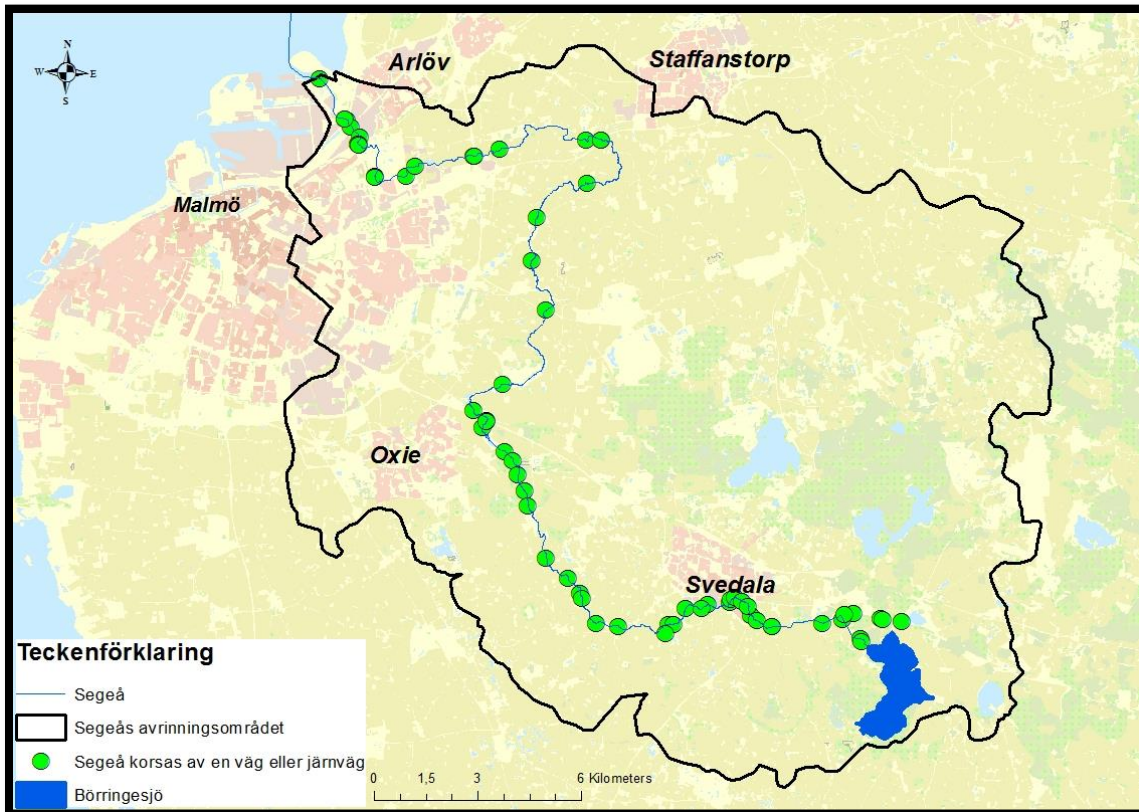
Vid flera ställen längs Segeå finns det ett rikt fågelliv vilket lockar en del fågelskådare. Jag träffade flera vid olika inventeringstillfällen. Jag träffade även på en hel del vilt, bland annat fasaner och rådjur. På en del ställen finns det matställen för att uppmuntra viltet att vistas längs med ån. Längs med stora delar av ån finns det skydds zoner längs med åns bägge sidor. En skydds zon är en remsa som ska vara mellan 6 och 20 meter bred och minst 30 meter lång, som går längs med ett vattenområde och ligger som en skyddande vägg mellan åkern och vattnet. Den ska sås med en gräsblandning och får inte sprutas eller gödslas (Jordbruksverket, 2013). För att få ersättning ska man följa ett antal regler som finns att läsa på Jordbruksverkets hemsida. Skyddzoner skulle även kunna användas som stråk men det är osäkert om man kan kombinera rekreation och ersättning för skyddszonen. Segeå flyter bitvis mycket snabbt och en del av jordkanterna hade rasat när jag gick där i våras. Kanterna var mycket branta och på många ställen är det tre till fyra meter ner till själva vattenytan så om man inte går omedelbart intill ån kan man inte se vattnet.

Segeå går genom många kommuner och ibland är den till och med själva gränsen. Detta kan komplicera ting då det behövs flera som blir inblandade i planering och beslut. I kommunernas planer är det många gånger så att man planerar fram till gränsen eller till och med bara nästan till gränsen vilket gör att kommungränserna liksom stadsgränserna kan bli mellanrum.

Segeå ringlar sig genom landskapet och går under många järnvägar och vägar, se Figur 13. Några av vägarna är små och man kan bara gå över men det finns också en hel del som är stora motorvägar som bildar barriärer i landskapet. Men detta kan man lösa som de gjorde på Gislavedsleden, nära Isaberg, med att bygga en ny bro som går under motorvägen som förbinder sträckan, se Figur 12.

Figur 12 Vänster: Bro under bro vid Isaberg i Småland

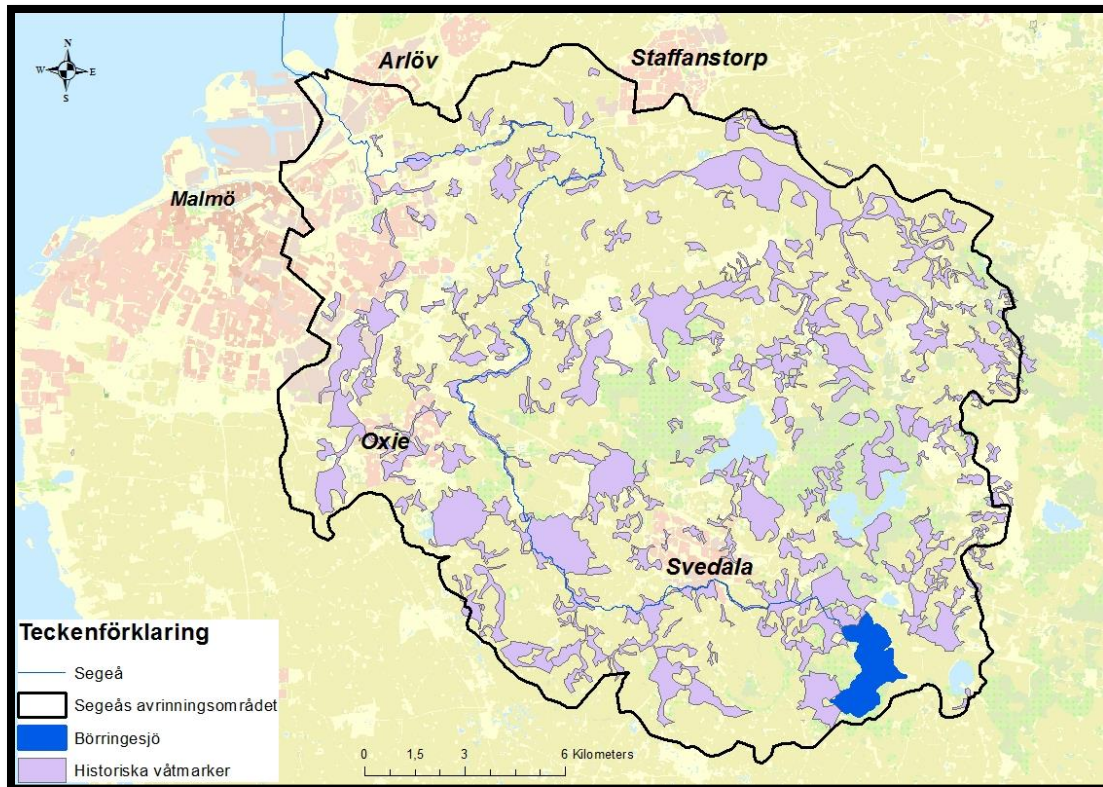

Figur 13 Det finns många broar som går över Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)

Segeå och klimatförändring

Med hjälp av den skånska rekognoseringskartan har Ekologgruppen gjort en karta, se Figur 14, som visar var det förr har varit större våtmarker med syftet att hitta ställen där det är lämpligt att återställa våtmarker i Segeåprojektet. Ekologgruppen har bara tagit hänsyn till områden som var större än fem hektar. De använde sig av ett antal nytto- och konfliktkriterier vilket ledde till en sammanlagd bedömning i tre klasser, klass 1 (bäst), klass 2 och ytterligare en klass, som innebar en avskrivning. Konflikter var sådant som byggnader, vägar, naturreservat och nyttan kunde vara rekreation eller flödesdämpande nytta. (Ekström, Davidsson, & Wedding, 2007). Just den flödesdämpande nyttan är relevant för klimatfrågan. Att återskapa våtmarker är ett sätt att fördröja vattenflöden genom landskapet (VBB i Malmö, 1997), vilket är mycket önskvärt ur många aspekter, t.ex. minskad risk för översvämning, större biologisk mångfald och goda möjligheter att använda områden till rekreation.

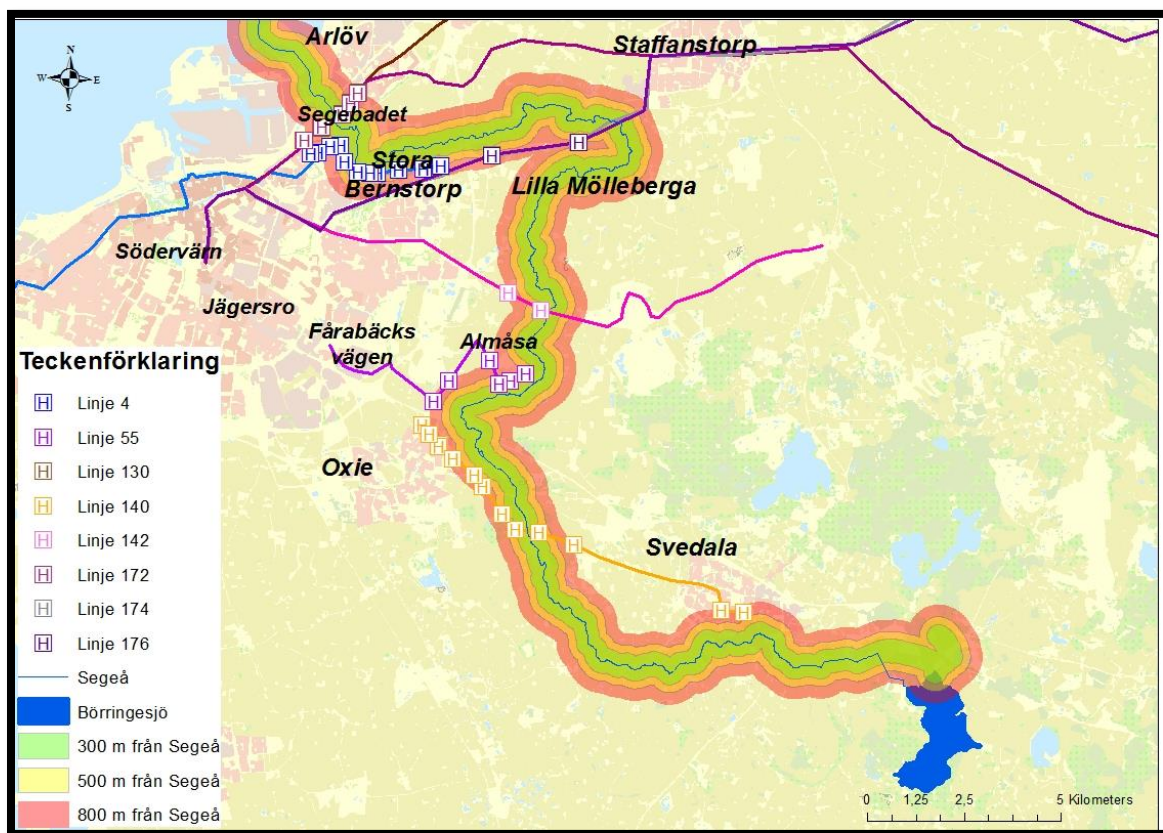
Ekologgruppen har i olika omgångar undersökt översvämningar i Segeås avrinningsområde genom att titta på historiska våtmarker (Ekström, Davidsson, & Wedding, 2007), en inventering och kartering på hösten 2009 (Davidsson, 2010) och nu genom att arbeta med en hydraulisk modell som ska kunna leda vidare till en mera detaljerad utredning (Jaowlew & Lundmark, 2012). Frågorna som ställs är bland annat vilka områden som har översvämningensrisk och hur havsnivån påverkar Segeå. Några av problemen är dock att några uppgifter är gamla, som till exempel data om dikningsföretag och att man använder olika höjdsystem (Davidsson, 2013). Även dikningsrensningar som har lett till överdjupt och/ eller rensvallarna är ett problem.

Figur 14 Historiska våtmarker enligt Skånsk rekognoseringskarta, (Ekström, Davidsson, & Wedding , 2007)(© Lantmäteriet, i2012/901)

Segeå och kollektivtrafik

Det finns en hel del busslinjer nära Segeå, se Figur 15, vilket gav mig uppfattningen att det var lätt att ta sig till och från Segeå. Jag trodde även att där fanns möjlighet att gå i olika etapper och sedan ta bussen hem när man tröttnar. Riktigt så enkelt var det inte när jag studerade kollektivtrafiken närmare. Delvis är det viktigt hur nära det är från busshållplatserna till Segeå men även hur de ligger i förhållande till varandra. Om utgångspunkten till exempel är Staffanstorp och man skulle gå hela vägen till Almåsa (55), så är man tvungen att ta den enda buss som går därifrån till Jägersro. Därifrån skulle man byta buss (1), ta sig till Södervärn, byta buss igen för att kunna ta en buss som sedan tar sig till Staffanstorp (174) (Skånetrafiken, 2013). Detta tar ungefär en och en halvtimme och så tillkommer att så här års är man tvungen och ringa till taxi två timmar i förväg och beställa taxibuss från Almåsa då den reguljära bussen bara går på sommaren och på vintern ersätts med taxitjänst. Även för bussrutten mellan Svedala och Oxie gäller att man ska planera i förväg på grund av att de flesta bussarna därifrån är med taxi.

Figur 15 Kollektivtrafik i förhållande till Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)

På några av platserna fungerar det lite bättre för att det är samma busslinje som går längs med Segeå och det blir därför enklare att återkomma till utgångspunkten, däribland linjenummer 4 som startar i stora Bernstorp och har hållplatser hela vägen fram till Segevångsbadet. Detsamma gäller för busslinje 55, då man skulle kunna gå från Almåsa till Björkelundadammen och så hoppa på samma linje vid Fårabäcksvägen som inte ligger så långt därifrån.

Tätortsnära Segeå – Svedala

På Svedala kommuns hemsida kan man hitta ett byggprojekt som kallas för Segestrand som lät som ett attraktivt husprojekt utmed Segeå. Vid mitt besök på plats blev jag djupt besviken över det jag såg. Segeå var bara ett litet dike, mindre än två meter brett och nästan inget vatten. Kanterna ner till vattnet var branta och vattnet grumligt.

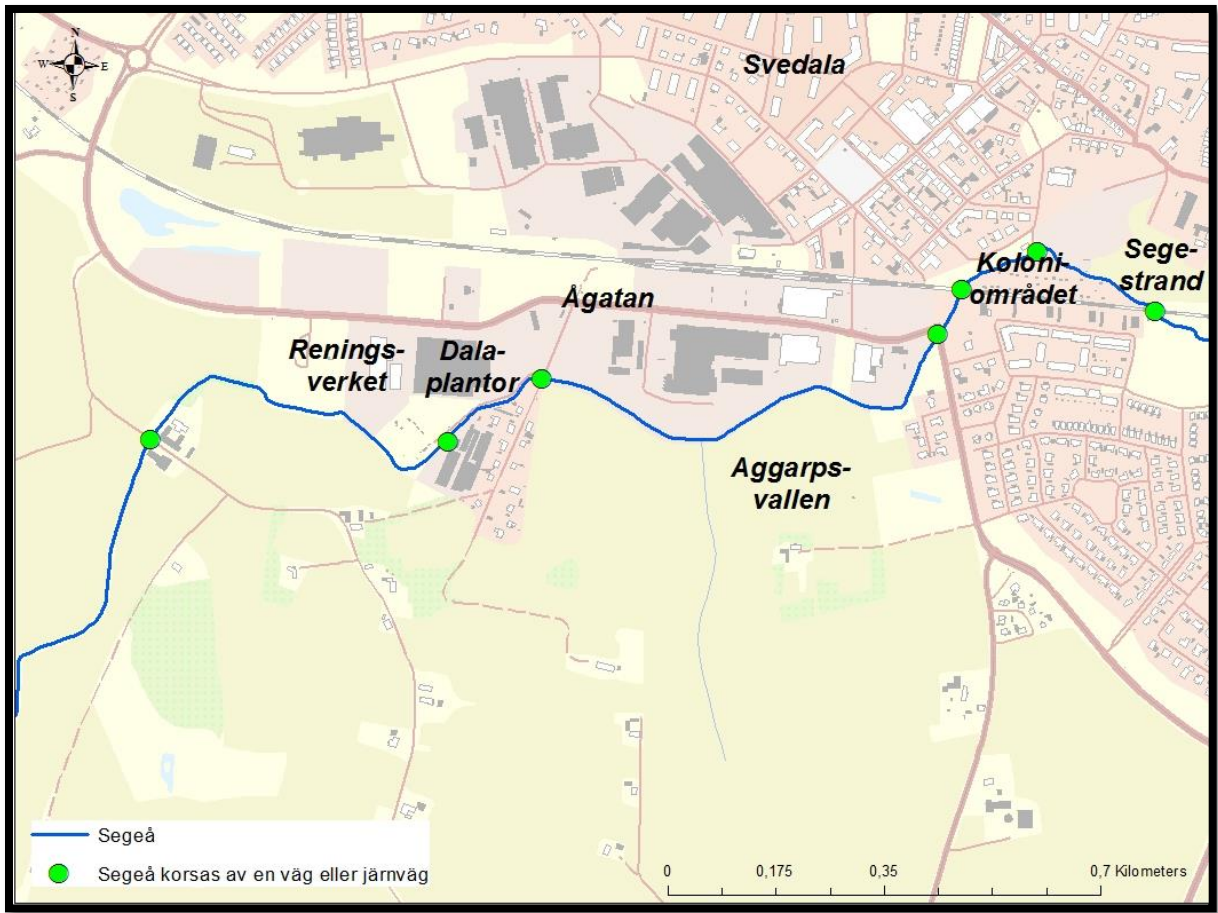
Figur 16 Vänster Segeås strand var inte så imponerande Höger: Koloniområde som ett "Gated community"

På andra sidan ån finns det ett koloniområde men det gick inte att komma in där för att broarna dit var stängda med låsbara grindar, se Figur 16. Inte långt från Svedala centrum ligger Ågatan, varifrån det går en stig till idrottsanläggningen Aggarpsvallen. Längs med stigen finns det bänkar där man kan vila med fin utsikt över det backiga mosaiklandskap som dominerar i Svedala, se Figur 17. Själva kontakten med vattnet är svagt då meterhög växtlighet gör att man inte kan se ån så bra. Kanterna är branta och de rasar lätt ner i ån, vilket är en del av anledningen till att den är så grumlig.

Figur 17 Led vid Aggarpsvallen i Svedala

Denna stig går längs med Segeå och kan följas till baksidan av Dalaplantornas växthusanläggning som uppenbarligen är privat område och man får vända om. Vid ett senare tillfälle försökte jag att komma åt från andra sidan vid Sysavs återvinningsstation, och först verkade det som det var meningen att man skulle kunna gå där - det finns till och med en stätta - men jag fick ge upp försöket då det var helt igenväxt med björnbärssnår och marken var ojäm och närmast farlig, se Figur 18, Figur 19 och Figur 20.

Figur 18 Segeå vid Svedala (© Lantmäteriet, i2012/901)

Figur 19 Vänster: Grumligt vatten vid Svedala. Höger: En stätta ger intryck av att man ska kunna gå här

Figur 20 Vänster: Björnbärssnår gör det svår genomträngligt. Höger: Högt ogräs på ojämnt underlag är nästan farligt

Trots att det finns ett industriområde och en del hinder på denna sida av ån tror jag inte det är omöjligt med ett stråk här. Om inte annat kan man gå på andra sidan av ån.

Tätortsnära Segeå - Malmö/ Arlöv/ Nordanå

Segeå rinner ut i Öresund vid Spillepengen, se Figur 21. Spillepengen har varit en soptipp som håller på att omvandlas till ett uppskattat rekreationsområde samtidigt som det är omringat av industriområden i både Malmö och Arlöv. Sysav har fortfarande verksamhet kvar vilket också gör att man i dagsläget inte kan komma hela vägen fram till havet där Segeå mynnar ut i sundet.

Figur 21 Man kan inte komma hela vägen fram till mynningen av Segeå, på grund av Sysavs verksamhet

Trots närheten till Sysavs avfallsanläggning är ån ganska vacker just här på grund av den är så bred och man har mycket vattenkontakt, se Figur 22. Det finns en del leder här på området. Några är till och med belysta. Ju närmare man kommer trafikplatsen Spillepengen desto mer hör man trafikljuden, bullernivån är hög här och man kan uppleva den som väldigt störande. I dagsläget är det ganska isolerat på grund av de stora vägarna och även ån. Planerna från Malmö visar en planerad flyover vid Spillepengens trafikplats, där Västkustvägen ska gå som en bro över den befintliga rondellen och också kan påverka det planerade grönstårket längs med Segeå. Då flyovern lättar trafiktrycket på rondellen är tanken att en cykel/gångled ska gå från rekreationsområdet över till den befintliga leden och därmed bidra till en bättre tillgänglighet till den sista biten av Segeå. Ursprungligen skulle tippen vara fylld 2017 och därefter skulle hela området bli tillgängligt, men enligt en artikel i Sydsvenskan (Roijer, 2013) dröjer det hela mycket längre nu än när beräkningen gjordes, för att vi inte producerar sopor i samma takt längre.

Figur 22 Vänster: Mycket trafik på andra sidan ån. Höger: Djurminnesplats vid Spillepengen

Figur 23 Vänster: Utan tvivel mellanrum. Höger: det finns många broar i detta område

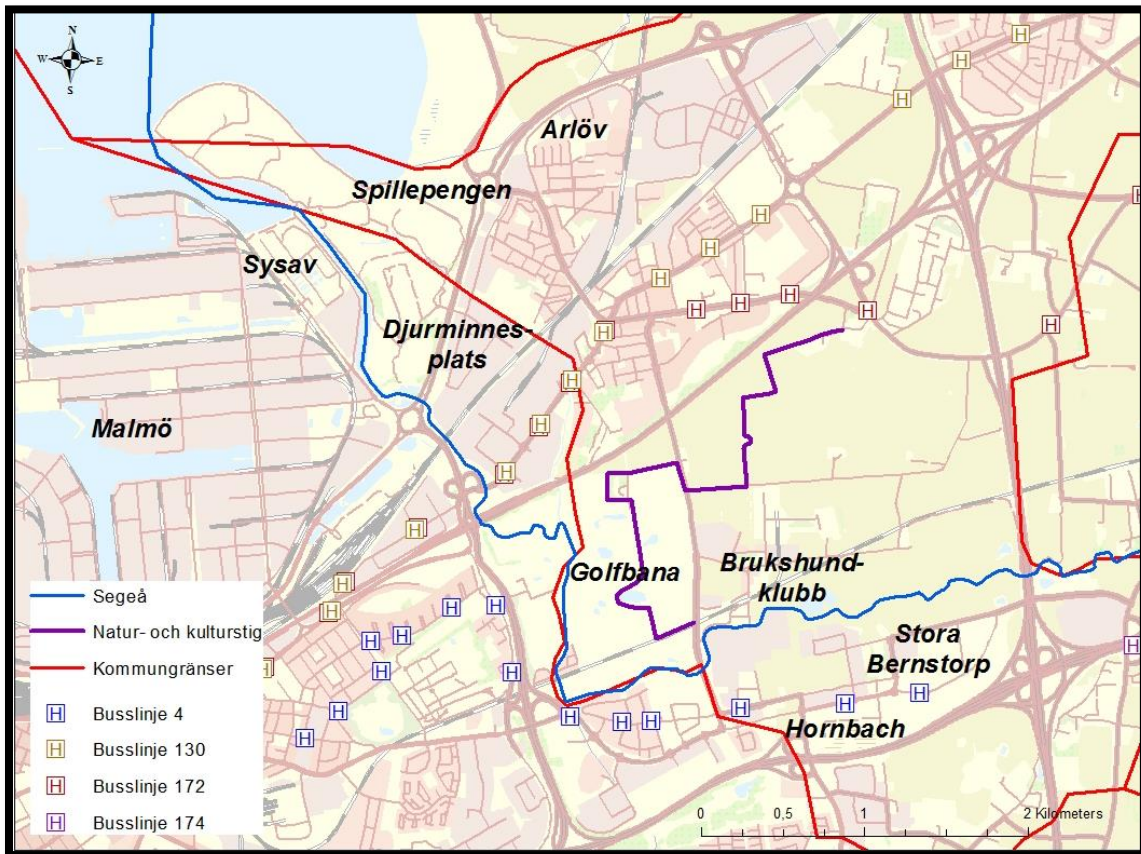
Den del av Segeå som ligger mellan Spillepengens trafikplats och Kronetorps trafikplats är mycket otillgänglig på grund av de många broarna, vägarna och tågbanan, se Figur 23. När man har kommit förbi dessa hinder kommer ett hinder av en helt annan natur, en golfbana. Här är problemet ett säkerhetsproblem, då Segeå går rakt genom denna. Det finns några tillgängliga stigar här, bland annat kulturstigen som man skulle kunna använda sig av men en diskussion med golfklubben om var det är säkrast att gå är nödvändig, se Figur 24.

Figur 24 Det finns några stigar och cykelleder både genom och i ytterkanten av Golfbanan

Medan området runt Spillepengen domineras av trafik och industri går det gradvis över i ett blandlandskap med industri på den ena sidan och brukshundsklubb, våtmark och sedan åkermark på den andra sidan, se Figur 25 och Figur 26. Övergångarna är otydliga. Den sista biten här går över i privatmark och slutar i en privat trädgård, se Figur 27. Här kändes det nästan som intrång på privat mark vilket gjorde att jag vände tillbaka då jag inte ville gå där utan tomtägarens lov.

Figur 25 Området mellan Spillepengen och Nordanå - en blandning av många hinder och många möjligheter (© Lantmäteriet, i2012/901)

Figur 26 Brukshundklubben på den ena sidan (vänster) och färgfabriken på den andra (höger). Det växer igen på mitten

Figur 27 Plötsligt är det kortklippt och man hamnar i en trädgård - man kan skymta huset mellan träden

Med några broar över Segeå skulle man kunna komma över till Stora Bernstorps köpcenter och Hornbach vilket kunde ge många som arbetar i området ett tillfälle att ta en promenad eller jogging tur på lunchrasten eller efter jobbet. Det skulle också kunna leda till att man går istället om man bara ska handla litet. Busslinje 4 går bitvis parallellt med sträckan vilket ger möjlighet att gå mer eller mindre långa sträckor utan att man i förväg behöver planera en dagstur. En förbindelse mellan Spillepengen och Nordanå skulle kunna ge rekreativsmöjligheter för många.

Låglänt odlingslandskap

Figur 28 Staffanstorp: beträda

Figur 29 Inga större höjdskillnader

Nordanå är en av de platser som ska förtätas, vilket kan komma att leda till att ännu fler skulle få tillgång till en tätortsnära rekreation. Mellan Nordanå och Djurslöv ligger beträdorna och Kolböra mosse, se Figur 28, som redan idag verkar användas flitigt av dem som bor där. När jag gick där en vanlig vardageftermiddag mötte jag en fem, sex personer som var ute och gick samtidigt. Det låglänta odlingslandskapet visar få höjdskillnader och är ganska odramatiskt, se Figur 29 och Figur 30.

Figur 30 Inte så långt från Nordanå

Mosaikartat skogsbacklandskap

Figur 31 Riksborgen Lindholmen och det som finns kvar av den

Det är bara en liten del av landskapet längs med Segeå som har skog och det mesta av det ligger bortom Svedala nära Segeås ursprung. Landskapet är väldigt omväxlande med höjder och sänkor, odlad åker och betesmark, se Figur 33. Landskapet har många rum och man är nyfiken att se vad som finns runt nästa hörn. Jag mötte ingen när jag gick där en solig, kall dag i november vilket gjorde att det var mycket avslappnande. Jag såg tecken på vildsvin, rådjur och en hel del fasan. Där var även spår som kunde varit kronhjort. Det finns en ruin efter riksborgen Lindholmen nära Börringesjön vilket kan höja intresset för området, se Figur 31. Där verkar inte finnas någon lätt tillgång till själva sjön vilket är lite synd. Hjulspår efter en traktor eller dylikt gör det mycket lätt att gå här. Där finns flera anlagda dammar som säkert lockar till sig många fåglar under säsongen, se Figur 32. Enligt kartan är det ungefär fem kilometer från Svedala till borgruinen vilket hade varit ett lagom avstånd för en söndagsutflykt om man inte sedan hade varit tvungen att gå hem igen.

Figur 32 Anlagda dammar förhöjer upplevelsevärde där det redan är vackert

Figur 33 Mycket omväxling i landskapsbilden

Mosaikartad odlat backlandskap

Figur 34 Undulerande åkermark varvas med betesmark

Det finns mosaikartade odlingslandskap runt Svedala och mellan Oxie och Särslöv. Även denna landskapstyp kännetecknas av omväxling och många landskapselement, se Figur 34 och Figur 35. När jag gick där tidigt på våren var det inga problem att komma fram, men redan i mitten av maj var det på vissa ställen närmast omöjligt att ta sig fram. Senare på hösten blev det bra igen för att bonden klippte medan jag gick. Detta visar tydligen att det behövs regelbunden klippning eller andra åtgärder för att tillgängligheten ska garanteras. En del av sträckan vid Lilla Mölleberga, men även i Toarp går man närmast i en dalgång så man är helt avskärmd från omvärlden och ser få tecken på närheten till staden, vilket ger en positiv upplevelse.

Figur 35 Många olika landskapselement gör det trevligt att gå här, mellan Björkelundadammen och Lilla Mölleberga

Våtmarker

Figur 36 Höger: Almåsa. Vänster: Burlöv kommun

Det finns en hel del anlagda våtmarker längs med Segeå, se Figur 36, Figur 37 och Figur 38. De skapar en omväxlingsfaktor som är väldigt positiv. Speciellt med tanke på att man trots närheten till ån inte har vattenkontakt på grund av de branta kanterna är det skönt med de öppna vattenytorna. Våtmarkerna finns jämnt fördelade längs hela sträckan men inte alla är lika tillgängliga. Vid Almåsas fritidsby ligger de på andra sidan ån och det finns inga broar över dit. Jag vet inte om det är för att markägaren inte ville ha allmänheten där eller om det bara blev så, men det är synd för att det skulle utöka Almåsas rekreativområde mycket både vad det gäller yta och upplevelse.

Figur 37 Vänster: Kölnan. Höger: Björkelundadammen

Figur 38 Vänster: Kolböra. Höger: Inte så långt från Törringe kyrka

Åns utformning

Den största delen av ån liknar ett dike, med kanterna i en vinkel mellan 45 och 90 grader som många gånger har rasat, se Figur 39. Detta bidrar till den grumlighet som är ett av åns problem. Det är heller inte så vackert för att det ofta innebär att man inte har så mycket kontakt med vatten då den ligger flera meter under markytan. På några ställen ser det mera naturligt ut, se Figur 40

Figur 39 Branta kanter som rasar

Figur 40 På några ställen verkar åns kanter mera naturliga och mindre som ett dike

Figur 41 Några exempel av de mest onaturliga åkanterna

De mest onaturliga kanterna hittade jag runtomkring Svedala, kanske för att det är där Segeå kommer närmast tätorten med vanligt boende, se Figur 41. På bilden nedanför till höger ser man Segeå vid sitt utlopp till Öresund. Bilden till vänster visar uppdamningen vid Toarps ängar där man har dämt upp Segeån så det bildas närmast en sjö, Figur 42. Bilden är tagen efter flera dagar med ihållande regn. En nygjord dikesrensning är ingen vacker syn, se Figur 43.

Figur 42 Vänster: Vid Toarp ängar är Segeå en damm, här efter flera dagar med regn. Höger: Segeås mynning

Figur 43 Vänster: Gamla rensningsmassor ligger kvar. Höger: En dikesrensning är ett stort ingrepp

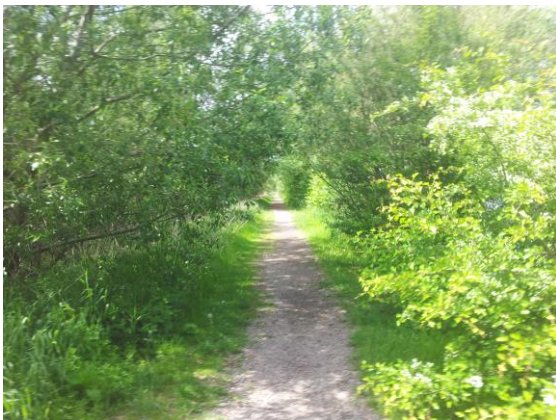

Referensobjekter Höjeå

Höjeå projektet är ganska likt Segeå projektet. Huvudsyftet var att restaurera och nyanlägga dammar och våtmarker för att återställa ett mera funktionellt och hälsosamt vattendrag. Minskning av övergödning och förbättring av vattenkvalitet var det viktigaste. Den andra etappen av projektet fokuserade även på rekreation för allmänheten (Reuterskiöld, Ekström, & Krook, 2007). I samtal med min kontaktperson i Staffanstorps kommun, Marie-Louise Folkesson (2013), kom det fram att de inte lyckats få ett rekreativstråk längs med hela Höjeå på grund av att de inte kunde få med alla markägare men jag rekommenderades att titta på två ställen där man har genomfört leder längs med Höjeå. Det ena - Flackarpsstråket (Staffanstorps kommuns hemsida) - Höjeåstråket (Lunds kommuns hemsida) ligger i sydvästra Lund med början i S:t Lars-området. Det andra ligger i Esarp nära kyrkan. Objekten är ganska olika varandra, då den ena var kommunstyrd medan den andra var huvudsakligen ett initiativ från medborgarna och hembygdsföreningen. Sträckan i Lund är på de flesta ställena tillgänglig för alla, även rullstolsbundna eller personer med barnvagn eller rollator, medan leden i Esarp inte bara förutsätter att man är rörlig utan även att man har ordentliga skor på sig då det bitvis kan vara ganska blött.

En undersökning i samband med planeringen av Höjeåprojektet visade (Reuterskiöld, Ekström, & Krook, 2007) att markägarna oroade sig för konsekvenserna av nedskräpning, att betesdjur och vilt skulle bli störda liksom över underhåll och skötsel av gångstråket. De var också oroliga för konsekvenserna av översvämningar för åkermarken och de var negativa mot öppnande av kulvertar. Några var också oroliga över att folk ändå inte skulle vilja använda sådana stråk. Anna Davies (2009) gjorde ett projektarbete om Höjeå där hon föreslår att det eventuellt blivit mindre invändningar till rekreativbiten i Höjeå projektet om man hade involverat markägarna från första början genom att använda sig av PAR (Participatory Action Research), vilket är ett undersökande sätt att arbeta med allmänheten. Man har ingen hypotes från början men istället involverar man allmänheten redan i initialskedet.

S:t Lars

Figur 44 Västra delen av S:t Lars med bassänger från reningsverket i Lund

Besöket gjordes en lördag i maj och det var lätt att se att det är många som använder det. Jag parkerade i S:t Lars-området och gick till Värpinge där jag vände och tog Flackarpsstråket som ligger på andra sidan ån på vägen tillbaka. Den första delen går genom betesmark på breda fina grusgångar där det var många barnfamiljer, hundägare men även några motionärer, se Figur 45. Där har man också anlagt bänkar, grillplatser och bryggor så man kan sitta alldeles intill ån. På en del av sträckan

är kanten ner till ån så platt att man kan vada och t.ex. gå där med håv, vilket en pappa med barn gjorde, se Figur 45.

Den västra delen av leden går förbi reningsverket, se Figur 44. Här finns ett fågeltorn och vind- och insynsskydd där man kan sitta avskärmd och njuta av utsikten. Även här fanns det mycket folk i rörelse. Många motionerade trots att det luktade ganska illa från reningsverket. Behovet av rekreation är tydligen stort, och man bryr sig uppenbarligen inte om att det luktar. För att komma över till den andra sidan av Höjeå kan man inte ha barnvagn, rollator eller rullstol, då man ska upp över en ganska hög bro och en lång trappa på andra sidan för att komma upp till leden. Denna del är som en beträda längs med åkerkanten.

Figur 45 Bilder från referensområdet vid S:t Lars

Esarp

Besöket här gjordes en fin solig lördag i oktober och jag mötte ingen medan jag var där. Jag såg framemot att gå här för att ryktet om denna led väckte nyfikenhet. Slingan är ganska kort och den del som går söder om ån går genom betesmark, se Figur 47. Där finns en liten avstickare som går vidare men den verkade vara en återvändsstig så jag hoppade över den biten. Vid besökstidpunkten var det mycket vått och där var inga betesdjur kvar. Ålandskapet här är mycket vackert då ån lyfts fram genom att gräset är betat långt ner. När man går här första gången är det inte helt enkelt att veta hur man ska gå. Sedan lär man sig att titta efter stättorna och vinkelgenomgångarna. Dem upplevde jag som ett problem för att de var så trånga att jag inte kom igenom med ryggsäcken på och då det är så korta avstånd mellan dem att det också blev omständligt att ta av och på den. En av stättorna hade gått sönder vilket gjorde det svårt att komma över. Några bitar var också lite igenväxta med nässlor vilket visar hur stor vikten av det fortlöpande underhållet är. Hade man bott här hade jag använt stråket ganska ofta men den är för kort för att kunna locka till besök utifrån. Senare när jag ritade in leden på kartan kunde jag se att det verkade finnas en bro över ån, vilket innebär att man kanske hade kunnat gå tillbaka på en grusväg på andra sidan fram tills man stöter på slingan igen. Denna alternativa rutt var inte inritad på kartan vilket jag tycker var synd.

Figur 46 Bilder från Esarp

Figur 47 Man behöver funktionskontrollera stättor med jämna mellanrum

Resultatsammanfattning

Ett försök att sammanfatta dagens Segeå genom en SWOT - analys, Figur 48.

Figur 48 SWOT - analys

Segeå - framtid

Ett projekt som är så stort som ett vattendrag behöver planeras med omsorg. Det behövs en stor transparens redan från början för att undvika stora konflikter i ett senare skede. Jag tror att ett rekreativstråk längs en å kan skapa lika många känslor som de stora omdiskuterade planerna kring vindkraftverk och andra stora projekt. Landskapet ligger ju inte bara i väntan på att någon planerar för det, det finns där hela tiden och används av dem som äger marken eller bor nära även om den inte har fått en officiell framtid än. En förändring i det vardagliga landskapet för den enstaka användaren kommer alltid att skapa känslor av att någon annan tränger in på ens plats och det behövs tid för att skapa acceptans för att man kanske måste ändra sina vanor. Det är därför viktigt att börja blanda in intressenterna i ett tidigt skede.

Segeå, som många andra vattendrag, har många möjligheter att bli ett rekreativområde, trots att den ligger i ett landskap som domineras av landbruk och att delar av den är ganska raka och mera liknar ett dike än ett naturligt vattendrag. Den ligger naturskönt och går genom ett flertal olika landskapskaraktärer. Vattendraget i sig gör att landskapsbilden förändras och blir mera spännande då många djur och växter dras till ett sådant område. Även de redan anlagda våtmarkerna gör att det finns en god framtid för att utnyttja rekreativpotentialen av ett vattendrag. Tyvärr har ån på de flesta ställen ett ganska tråkigt utseende, med en vattenfåra som ligger mellan tre och fyra meter under den vanliga marknivå som gör att man trots närheten inte alltid har någon kontakt med vattenytan.

En av de saker som ofta finns i mellanrummen i landskapet är graffiti (Saltzman, 2009) och det var också det jag hittade på någon av broarna vid både Spillepengens trafikplats och Yttre Ringvägen. Detta markerar de delar av Segeå som ligger mellan Spillepengen och Nordanå och även dem, som ligger i utkanten av Svedala där reningsverket, Sysavs återvinningsstation och Dala-plantorna som mellanrum. De ligger både i stadskanten och vid Arlöv, till och med i kommungränsen. Särskilt området mellan Spillepengen och golfbanan kan kallas för baksidor enligt Skärbäcks (Baksidor och framsidor ur skånskt perspektiv, 2004) definition. Där är många trafikplatser, järnvägar och motorvägar och vissa delar är helt otillgängliga på grund av infrastrukturen. Där finns även en hel del industriområden och mycket av de naturområdena är sådana bitar som har blivit över för att de ligger emellan. De har blivit "natur" igen för att ingen sköter dem medan de ligger i väntan på att bli integrerade eller planerade. Samtidigt är det kanske den sorts område som är i störst behov av att få ett rekreativstråk. Just att naturen håller på att ta över igen skulle kunna utnyttjas till att vända om området till en framsida. Tidigt i uppsatsen nämnde jag att man kanske skulle kunna hyra ut kanot vid Almåsa men fick överge tanken för att vattenflödet är alldeles för lågt. Området mellan Spillepengen och golfbanan däremot skulle kunna duga utmärkt till det.

Att det är många kommuner inblandade kan både vara en styrka och en svaghet, kanske till och med ett hot. Å ena sidan kan det leda till fördröjningar och missförstånd, kanske till och med leda till att hela projektet rinner ut i sanden. Å andra sidan så finns det en delad ekonomi som borde underlätta en del för att det sänker kostnader. Något exempel här kan vara broar som börjar i en kommun men slutar i en annan då vattendraget utgör kommungränsen. Segeås vattenråd jobbar redan nu med många saker som involverar flera kommuner och har därför redan erfarenhet med detta men det är synd att Malmö stad inte längre har en närvarande representant där. Leden längs med ett vattendrag kan också användas som informationsmöjlighet om både klimat och jordbruksanpassning, konsekvenserna av förändring av landskap (ändrad markanvändning kan ge omfattande CO²-utsläpp osv), biologisk mångfald och vad det innebär för de vanligaste djuren i habitatet och liknande. Då kan till exempel förskolor och skolor använda leden som utbildningsstig.

Jordbruksverket har ett intresse att få markägarna att göra allt de kan för att förbereda sig inför eventuella klimatförändringar och dess konsekvenser. Detta innebär att de har en del forskning pågående och även en del litteratur som ska hjälpa markägaren att ta beslut som även är hållbart i framtiden. Några av förslagen så som tvåstegsdiken, utjämningsmagasin och dylikt skulle göra ett vattendrag mera attraktivt och därmed höja upplevelsevärdet. Redan i dag får några av markägarna bidrag för skyddszoner mellan åar och jordbruksmark vilket gör att det redan idag periodvis går att gå längs med åar. I Segeås fall fanns det på nästan alla ställen en sådan skyddszon vilket underlättade framkomligheten. Detta innebär redan i dagsläget att det inte är så svårt att genomföra arbetet med ett stråk. Jordbruksverket vattenenhet (2013; 2009) påpekar att framtida dikningsföretag och bevattning kräver andra åtgärder än dem man har vidtagit förr, att det kommer att finnas för mycket vatten på vintern och att det finns risk att det finns för lite vatten på sommaren. Kanske borde man överväga att kombinera fördröjningsmagasin som behövs på vintern med bevattningsmagasin som kan användas på sommaren.

Det finns i dagsläget några ställen där man inte kan komma fram alls, antingen för att man går igenom en privat trädgård (eller i alla fall något som ser ut att vara en privat trädgård), för att det är så igenvuxet att man inte kan tränga genom, eller för att det finns fysiska hinder som en järnväg eller en motorväg. Sådana barriärer gör att man kanske i första hand tänker på att man bara ska öppna upp några speciella ställen och vänta med resten till senare. En sådan planering tycker jag däremot är för begränsande då det kan leda till att ett beslut som man tar på en plats kan leda till att det blir mycket mera besvärligt att genomföra något på en annan plats. Detta bekräftar MacFarlane (2007) när han menar att platsplanering kan vara ett hinder för multifunktionell planering, genom att vad som gagnar en plats kan ha motsatt effekt på ett landskap. Den sortens planering finns det många exempel på inom Segeåprojektet då man vid varenda våtmark som anlagts har tagit hänsyn till hur det påverkar markerna uppströms och nedströms från platsen (Ekström, Davidsson, & Wedding, 2007; Davidsson, 2010). Kanske är det lättare att lära sig den sortens planering när man hanterar vatten, för att en felplanerad våtmark ger direkta, märkbara effekter genom översvämning eller liknande. I mina ögon verkar det viktigt att man gör en samlad gemensam plan kring hela vattendraget innan varje kommun gör sin egen plan.

Detta kompliceras naturligtvis av att man får en ganska stor grupp av intressenter, men samtidigt kan det underlätta delplaneringarna senare. När man tänker på vindkraftsplanering i Åstorps kommun (2011) och även det danska projekt som paret Tress (2003) beskriver handlade bägge projekten om stora ytor som man diskuterade och ändå verkade projekten mycket framgångsrika. Anna Davies (2009) påpekar i sin rapport att det kanske inte gick att genomföra projektet med ett stråk längs med hela Höjeå just för att man inte använde sig av den sorts delaktighetsprocess som man gjorde i de två andra jag nämnde. Även Christina von Haaren (2010) diskuterade, när hon talar på GeoDesign Summit att den stora vinsten i de projekt hon har varit med om var, att den sortens delaktighet ger en transparens som uppskattas av många och som gör det möjligt för andra att se varför ett beslut blev taget och hur man kom fram till det. Hon påpekar även att vissa kommuner inte fick använda sig av hennes system då vissa politiker inte tyckte om transparensen, men personligen tog hon även detta som en bekräftelse på hur bra det fungerar.

MacFarlane (2007) talar om att SLOSS-debatten handlar om att sammanhängande ytor är bättre för biodiversiteten och det ekologiska systemet och för oss människor, vilket styrker att det är bäst för alla att öppna upp hela Segeå till rekreation istället för bara några platser. Det är också som en sammanhängande yta den kan fylla mest funktioner vilket är ännu ett argument för denna lösning.

I arbetet med ålandskapet har jag försökt att hålla ögonen öppna genom att titta på ån ur många olika perspektiv. Ett naturligt ålandskap är ett landskap som befinner sig i konstant förändring i alla dimensioner. Den har hög- och lågvatten, den är mer eller mindre bred: ibland är det en liten bäck

och ibland översvämmar den stora ytor. Ett ålandskap ser helt olika ut beroende på säsongen men ändrar också form med tiden genom att den letar efter nya vägar när det blir stopp i de gamla. Detta sker huvudsakligen i flacka landskap och ger åar ett slingrande lopp när den rinner genom landskapet. Detta kallas för meandring och beror på strömhastigheten som är olika i ytter - och innerkurvorna (Hagerberg, Reuterskiöld, & Krook, 2004). En naturlig å har en botten som ibland är djup och ibland grund och därmed ger plats till många olika livsformer. Om en å eller ett dike lämnas åt sig själv sker det konstanta förändringar som man förhindrar genom dikesrensning. Om man lät vissa partier av ån vara skulle den åter bli mer som det var förr, när ån fungerade som kraftkälla. Numera används inte vattenkraft till att driva kvarnar men ån skulle ha andra viktiga funktioner genom att utgöra ett habitat för många djur och växter och även ge användaren som går där hälsofrämjande upplevelser.

I flera av rapporterna om hälsoaspekter (Hansen & Sick Nilsen, 2005; Johansson, Kollberg, & Bergström, 2009) nämns att många vill gå eller vandra när de är ute i naturen vilket ån är särskilt lämpad för. Ån lämpar sig också för dem som vill ha lite lugn och ro (Brämer, 2003), då den trots närheten till staden ger en viss känsla av avskildhet särskilt på de ställen där ån går i en dalgång. Sedan kan man också argumentera för att det är betydelsefullt om den ger bara en bråkdel av de sociala fördelar som nämns av Susan Barton (2008), som menar att utveckling av all slags grönområden ger värde för pengarna. Om folk blir mindre aggressiva och kan hantera livet bättre, sänker det kostnaderna i de andra sektorerna. Detta är i för sig oftast svårt att räkna ut och blir därför många gånger ignorerat vid landskapsplanering. Det är svårt att sätta värde på sådana tjänster och det är antagligen därför man många gånger ignorerar den miljöpsykologiska forskningen.

Jag har i detta arbete använt ordet tillgänglighet nästan bara i sammanhanget att ha tillgång till natur, men vill också tillägga att begreppet ofta används som den demokratiska rättigheten att alla, även personer med funktionsnedsättning, ska kunna röra sig fritt och ha tillgång till olika aktiviteter. Det borde också vara en självklarhet att denna sorts tillgänglighet ska vara med i planerna i ett tidigt skede då det underlättar för genomförande senare. Jag menar därför inte att hela Segeå behöver vara tillgängligt för alla men att det blir ett aktivt och genomtänkt beslut när det inte är så.

Kommunerna har olika namn för sina dokument och även olika sätt att presentera sina planer. Detta är, som Gunilla Lindholm (2004) visar, ett problem då det gör det svårt och få en helhetsbild när man arbetar med olika projekt. Hon talar om en beslutströghet som ibland närmast förlamar. Jag vill ta det ett steg vidare genom att påstå att om detta leder till handlingsförlamning inom en enskild kommun, blir problematiken så mycket svårare när projekt sträcker sig över flera kommuner som inte ens talar samma "planeringsspråk". Har man arbetat tillsammans en längre period få man också mer och mer samma bakgrund vilket kan förvärra problematiken ännu mera då man utvecklar en viss hemmablindhet genom att man sorterar bort delar av det man ser som oviktigt eller irrelevant (Gyllin, 2004). Att samarbeta i ett projekt av den här storleken kan ge vinster bland annat genom att det ger många olika synvinklar. Att få in många deltagare i beslutsprocessen är särskilt viktigt när det handlar om områden som redan används flitigt i dagsläget av många besökare.

Metoddiskussion

Kommunernas planer borde egentligen vara det lättaste av allt men i verkligheten var det inte alls så enkelt. Kommunernas planeringsdokument har olika namn och är olika djupgående. Någon samlar det mesta i översiktplanen medan andra har grönplaner, miljöplaner, fördjupningsplaner osv. Någon kommun har en beskrivning av alla gröna platser i kommunen, medan en annan hänvisar till Länsstyrelsens skrifter. Jag har ingen uppfattning om vad som är bättre eller sämre men dock en anmärkning om hur svårt det är att genomskåda för en som kommer utifrån. Detta betyder också att jag inte kan vara helt säker på att jag hittade all relevant litteratur som fanns om Segeå. Även tiden det tog att hitta kontaktpersoner varierade mellan kommunerna. I någon kommun tog det ett mejl, i en annan tog det mer än två veckor eftersom jag skickades runt till olika avdelningar och ingen ville riktigt känna sig ansvarig. Fler personliga möten hade kanske förenklat proceduren men samtidigt måste man först få reda på vem som vet något om saken.

Litteraturstudien har som alltid varit både rolig och svår. Rolig för att jag hela tiden hittade mycket litteratur inom ämnet, speciellt då jag ville ha så många olika infallsvinklar på arbetet som möjligt. Detta är väl också en del av problemet. Då man sällan vet i början vad som blir relevant mot slutet, är man tvungen och läsa allt. Min ambition att få det så heltäckande som möjligt har kanske lett till att jag inte har fokuserat på någonting ingående nog. Det har också lett till att jag in till det sista har försökt att få in ännu mera och hittat ännu en infallsvinkel. Jag är inte säker om det i slutändan försämrade resultatet.

Min inventeringsmetod innebar att jag har varit på de flesta platserna längs med ån åtminstone två gånger. Jag har sett platsen från två olika håll vilket är positivt då platserna ser olika ut från olika håll. Samma objekt kan ge helt olika intryck beroende på från vilken sida man ser den. Jag har däremot bara gått på en sida av ån och därmed saknar jag egentligen hälften av det som finns att se. Trots att jag har gått den största delen av sträckan har jag inte gått den som en sammanhängande helhet och har därför heller bara en begränsad uppfattning av hur stråket upplevs på det viset. Det kan leda till att jag har fått fel uppfattning om hur det är att gå längs med Segeå. Jag har heller inte analyserat sträckan på ett systematiskt vetenskapligt sätt som Nohl (2001) anger som metod för hur man kan analysera landskapens estetik. Jag har heller inte analyserat de befintliga landskapselement och de rum som bildas genom de faktorer som gör att man upplever ett landskap som positivt eller negativt (Nohl, 2001). Jag har gått dit och analyserat mina egna känslor för att se hur jag upplever ålandskapet och därifrån dragit slutsatsen om att det är önskvärt att kunna gå längs med ån. Detta har delvis skett för att jag inte haft tid att göra en sådan analys men också för att jag inte hittade den litteraturen förrän senare. Samtidigt skulle detta arbete inte leda till ett konkret förslag, utan istället vara det första steget mot ett arbete med ett stråk längs med Segeå. Med tanke på vad jag såg i södra Lund vid mitt besök till referensobjektet är det kanske heller inte helt relevant om jag har resultaten av en ingående analys av Segeå, då jag där kunde konstatera att trots lukten och de konstjorda bassängerna vid reningsverket, var det många besökare på plats som utnyttjade området. Därvid drog jag slutsatsen att tätortsnära rekreation är viktig och garanterar i sig själv ett högt användande och är inte bara beroende av upplevelsevärden. Det kan också ifrågasättas om inventering på plats i ett så tidigt skede egentligen var onödig och slöseri med tid som jag skulle ha kunnat använda till annat, så tycker jag ändå att det var inspirerande att gå där då inte allt går att utläsa från kartor. Att mitt arbete på grund av planeringen sträckte sig över tre säsonger, vår, sommar och höst, gav många oväntade fördelar. Jag hann se ån genom de olika årstiderna och hur det påverkar vattenflöde, växtlighet och även tillgänglighet. Jag hann även se ån både före och direkt efter en dikesrensning vilket påverkar både tillgängligheten och upplevelsevärdet.

Referensobjekten har däremot definitivt varit den rätta vägen att gå för att det har skapat en del klarhet som jag annars kanske inte hade nått. Det har också varit viktigt att se två olika objekt som

skilde sig så mycket ifrån varandra då det också visade vilka stora skillnader det finns inom ett och samma projekt när den är i storleksordningen av ett helt vattendrag. Referensobjekten visar också att man vid projektet vid Höjeå har tagit ställning till att vissa platser är lättare att göra tillgängliga för alla medan det på andra platser inte är ekonomisk hållbart.

Kartmaterialet kom från Lantmäteriet vilket innebär att det är uppdaterat och har högre kvalitet än om jag hade använt mig av Google Maps eller Eniro. Användning av GIS är däremot svårare att bedöma, delvis på grund av ovana vid programmet, men även för att de olika kommunerna hade olika mycket material tillgängligt. Någon kommun använde olika programvaror inom samma kommun medan en annan i princip inte hade någon GIS-ansvarig alls. Kombinationen av ovana, tiden det tog att ta reda på vem som har vilken information, behovet att kontakta många gjorde att det gick mera tid åt detta än jag hade planerat. Samtidigt anser jag att presentationsmöjligheterna är mycket större. Användning av GIS innebär också en större transparens då det går att se vilket material som har används och vilka källor materialet kommer ifrån (von Haaren, 2010). Samlar man materialet redan från början i GIS underlättar detta också den interaktiva delaktigheten från allmänheten i ett senare skede. Jag hade många kontaktpersoner som jag använde mig av flitigt i början av mitt arbete. Tyvärr glömde jag bort dem i det senare skedet vilket är synd då jag annars kanske redan hade kunnat sätta i gång de första stegen av interkommunal kommunikation.

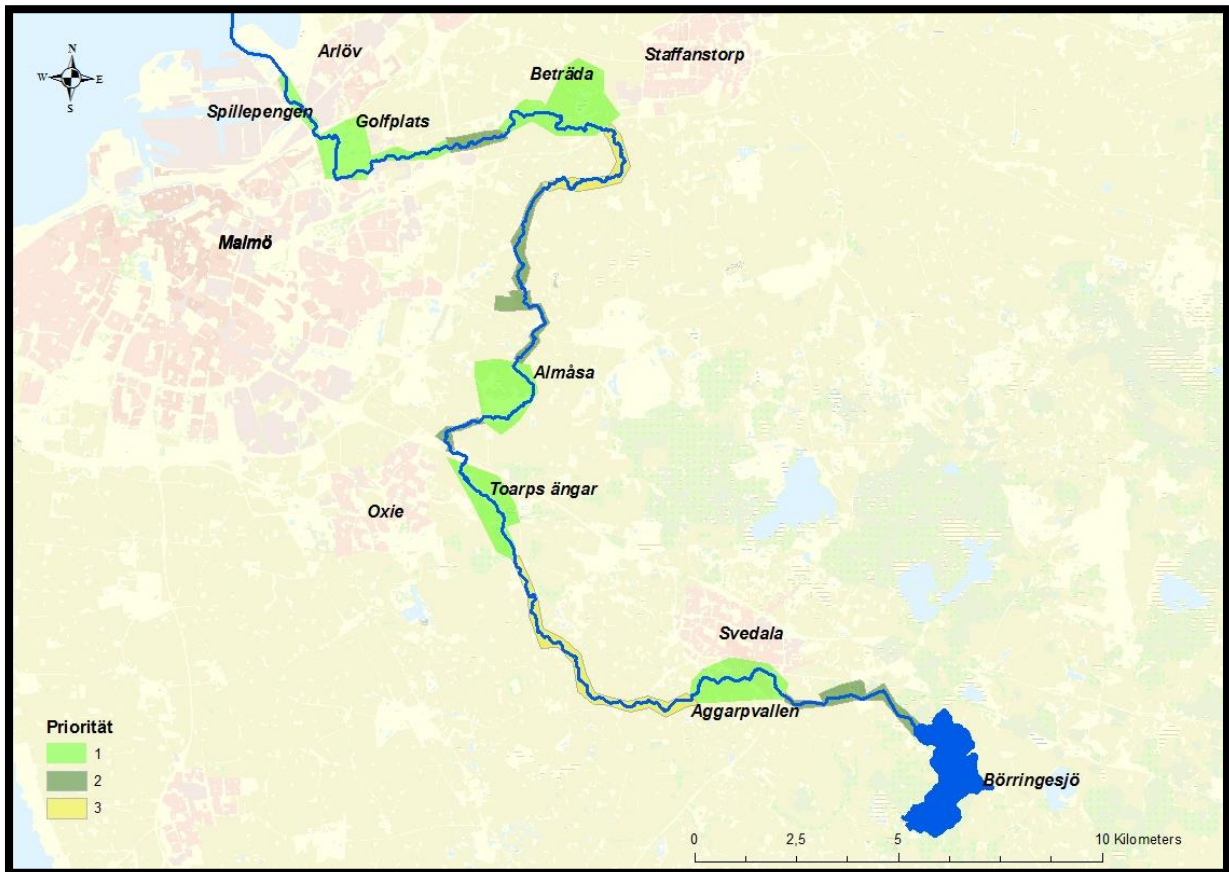
Slutsats

Det behövs tätortsnära rekreation ännu mer om städerna förtätas, och trycket är stort på de områden som redan finns. Egen erfarenhet och observationen i det här projektet, har visat att behovet är särskilt stort en fin helg. Jag träffade på fler när jag promenerade på helgerna än på vardagarna. Likaså var trycket störst när det var fint väder. Jag går en del i Torups bokskog, vilket är det närmaste större rekreativområde med skog för de inblandade kommunerna, och även där kan man konstatera att det är många besökare på en fin helg. Detta pekar på att södra Skåne har ett stort behov av rekreativområden och att Segeå skulle kunna vara ett alternativ till de befintliga, särskilt om man inte behöver bil för att komma dit. Ur planeringssynpunkt är det viktigt att kommunerna startar projektet gemensamt även om en del av genomförandet sedan kan skötas i de enskilda kommunerna, eller i mindre grupper vid detaljplaneringen. Jag tror också att om man starta processen med alla kommuner, och om allmänheten redan från början vet att projektet ska blir heltäckande, kan det blir lättare att få genom, då man får en helt annan helhetssyn.

Några områden längs med Segeån erbjuder sig självklart mer än andra till att öppnas upp och göras mera tillgängliga än andra. Detta gäller främst dem som ligger närmast tätorterna och dem man redan har arbetat med. Resultatet från inventeringen visar även att kollektivtrafiken kan spela en viktig roll i ett sådant beslut. För även om jag påstår att hela Segeå ska planeras, inser jag att det är mera realistiskt att börja med vissa delar och sedan förbinda dem med varandra. Även här är det väldigt relevant att lyssna på intressenterna, såsom besökare, de som bor närmast, de som äger marken och andra som kan vara inblandade, t.ex. fågelskådare och fiskare. Planer som Malmös Flyover vid Spillepengens trafikplats är också relevanta då ett stråk längs med Segeå skulle kunna blir bättre om man tänkte på den redan från början. Mycket talar för att just Spillepengen är ett av de områden som skulle vara i behov av att har en förbindelse med både Bulltofta rekreativområde och Arlov. Jag har i för sig bara besökt närområdet kring Segeå men det verkar som att det finns många arbetsplatser inom både Malmö och Burlövs kommun som skulle kunna ha nytta av att ha någonstans att kunna ta en promenad på lunchrasten. Spillepengens rekreativområde skulle också bli mera tillgängligt då det för närvarande är lite omständligt att komma dit på annat sätt än med bil. En förbindelse till den delen av Segeå som ligger i Burlövs kommun, kanske hela vägen till Nordanå, där det finns en grusväg redan i dagsläget, skulle med enkla medel kunna initiera ett helt nätverk av stigar att välja på. Tar man hänsyn till att det finns en bra bussförbindelse inte så långt ifrån Segeå som går parallellt med denna skulle några få broar öppna upp ett ännu större nätverk.

Områden som jag observerade som redan idag har en del besökare är beträdorna runt Kolböra, Almåsa, Kölnan, Björkelundadammen, området mellan Toarp och Segeå och utanför Svedala vid Aggarpsvallen och reningsverket som redan idag går en bit bredvid Segeå. Det blir därför ett naturligt steg att utvidga dessa. Vid Kolböra borde utvecklingen föras i riktning mot både Staffanstorps- och Nordanåhållet för att tillgängliggöra det befintliga området ännu bättre. Sträckan mellan Almåsa och Björkelundadammen är inte så lång och har samma bussrutt som går förbi bägge och därmed samma upptagningsområde. Nackdelen är väl att bussen bara går reguljärt under en del av året. Toarps ängar och området runtomkring är svårare att förbinda enkelt med Björkelundadammen på grund av den stora motorvägen däremellan. Å andra sidan kunde området bli större med en bro över eller tunnel under järnvägen för att det då skulle förbinda Grips plantering med Fasanskogen och skogen vid Törningelund. Just en sådan bro under bro som i Isaberg skulle kunna vara en billig lösning här. Trots att mina resultat verkar visa att ovan nämnda områden är mest lämpade till att öppnas upp först, så är det ändå viktigt att lyssna till befolkningens synpunkter. Jag kan ha missat en del på grund av feltolkning av faktorerna eller inte fått med alla viktiga aspekter. Om min tolkning är korrekt så gör det ingenting om det blir bekräftat av allmänheten.

En multifunktionell planering som tar hänsyn till ekologi, klimatförändring och människan kan ge synergieffekter som man kanske inte tänker på i förväg. Klimatanpassningar kan vara åtgärder som garanterar även en önskvärd ekologisk utveckling och samtidigt höjer upplevelsevärdena vilket skulle betyda att det bidrar till en mer hållbar planering. Redan i dagsläget tittar man på historiska kartor när man planerar våtmarker. Kunskapen om var det brukar blir översvämningar och var det har funnits våtmarker tidigare underlättar planeringen av nya.

Figur 49 De tätortnära platserna borde få högst prioritet vid en utveckling av Segeå, då behovet av rekreationsområden är allra störst där. Man tjänar också på att utveckla de befintliga platserna som redan används flitigt så de blir större för att sedan förbinda dem med andra befintliga platser (© Lantmäteriet, i2012/901).

Litteraturförteckning

Adolfsson, K., Svensson, L. T., Brask, L., Karlsson, M., Rydqvist, M., Faming, M., o.a. (2010). *Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan*. Karlskrona: Boverket.

Barton, S. (2009). *University of Delaware*. Hämtat från http://ag.udel.edu/udbg/sl/humanwellness/Human_Benefits.pdf den 17 10 2013

Bell, S. (1997). *Design for outdoor recreation* (1 uppl.). Hong Kong: Co.Ltd.

Brämer, R. (2013 2003). *Profilstudie Wandern 2003- Hobby für gehobene Schichten*. Hämtat från <http://www.wanderforschung.de/files/prostu03kz1213852166.pdf> den 17 10 2013

Brämer, R. (2008). *Was ist eine schöne Landschaft? Gesammelte Befunde der Naturpsychologie*. Hämtat från <http://www.wanderforschung.de/files/schoene-landschaft1312091925.pdf> den 17 10 2013

Council of Europe. (2012). *The European Landscape Convention*. Hämtat från <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/> den 15 11 2013

Davidsson, T. (2010). *Översvämningar i segeåns avrinningsområde-Kartering och invntering hösten 2009*. Landskrona: Ekologgruppen .

Davidsson, T. (2013). personlig mejlkontakt. Landskrona: Ekologgruppen.

Davies, A. (den 13 11 2009). *Höjeå Projekt: Accessibility, Restoration and the Potential for Participatory Aciton Research*. Hämtat från <http://www.hojea.se/rapporter/Davies-Anna-LUMES-project-sent-to-Emilie-Bjorling.pdf> den 13 11 2013

DeLaval, S. (den 14 12 1998). *Gåtur_ metod för utvärdering*. Hämtat från <http://arkitekturanalys.files.wordpress.com/2013/07/gaturmetodforutvardering.pdf> den 11 11 2013

Ekström, A., Davidsson, T., & Wedding , B. (2007). *Segeå- projektet Stårvåtmarksutredning: Utvärdering av förutsättningar för återskapande av historiska våtmarker i Segeåns avrinningsområde*. Landskrona: Ekologgruppen.

Grahn, P., & Stigsdotter, U. A. (2003). Landscape planning and stress. *Urban Forestry& Urban Green* 2, 1-18.

Gren, L. (2012). *Riksantikvarieämbetet*. Hämtat från <http://www.raa.se/om-riksantikvarieambetet/vart-internationella-arbete/europaradet/europeiska-landskapskonventionen/> den 18 11 2013

Gyllin, M. (2004). Det gröna i ögonfrån- om människan och hennes urbaniserade mutualister. i O. Reiter (Red.), *Synvänder- en antologi om landskapplaneringens teori och praktik* (ss. 23 - 29). Alnarp: SLU; Reproenheten.

- Haaland, C., Larsson, A., Peterson, A., & Gyllin, M. (2010). Implementing multifunctional greenways in Sweden – challenges and opportunities. Budapest: Proceedings of Fabos Conference on Landscape and Greenway Planning.
- Hagerberg, A., Reuterskiöld, D., & Krook, J. (2004). *Åmansboken: vård skötsel och resauering av åar i jordbruksbygd*. Landskrona: Saxån- Braåns Vattenvårdskommitte.
- Hansen, K. B., & Sick Nilsen, T. (2005). *Natur och grønne områder forebygger stress*. Fredirksberg C: Skov & Landskap.
- Holmströhm, K., Nilsson, A., Pröjts, J., & Wedding, B. (2008). *Naturvårdsplan Svedala Kommun*. Landskrona: Ekologgruppen.
- Jaowlew, G., & Lundmark, M. (2012). *Översvåmningsrisk längs med Seg å och dess tillflöden*. opublicerat.
- Joelsson, K. (den 07 05 2013). Personligt samtal.
- Johansson, A.-K., Kollberg, S., & Bergström, K. (2009). *Grönområden för fler- en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa*. Östersund: Statens_Folkhälsoinstitutet.
- Jordbruksverket. (2013). *Villkor för miljöersåttningen för skyddsåoner*. Hämtat från <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod/jordbrukarstod/miljoersattningar/skyddsåoner/villkor.4.207049b811dd8a513dc8000210.html> den 22 10 2013
- Jordbruksverket Vatteningenhet. (den 07 11 2013). *Klimatförändringarna och dikningsföretag*. Jönköping: Jordbruksverket. Hämtat 2013
- Jordbruksverkets Vatteningenhet. (2009). *Klimatförändring och bevåttning*. Jönköping: Jordbruksverket.
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Krook, J., Reuterskiöld, D., De Maré, L., & Tranvik, L. (2004). *Miljöhänsyn vid dikesrensningar*. Lund: Wallin& Dalholm Boktryckeri.
- Lindholm, G. (2004). Grönt är inte bara grönt- om stadsplanering med fotgängerperspektiv. i O. Reiter (Red.), *Synvåendor - en anatologi om landskapsplaneringens teori och praktik* (ss. 47 - 53). Alnarp: SLU Reproenheten.
- Lindmark, P. (2013). *Tvåstegsdiken - ett steg i rätt riktning?* Jönköping: Jordbruksverket.
- Lånsstyrelsen. (2013). *GIS-tjänster -GISdata från lånsstyrelserna*. Hämtat från <http://www.gis.lst.se/lstgis/> den 27 11 2013
- MacFarlane, R. (2007). Multi-functional landscapes: conceptual and planning issues for the countryside. i J. F. Benson, & M. H. Roe (Red.), *Landscape and sustainability* (ss. 138- 166). New york: Routledge.

- Nohl, W. (2001). *Landschaftsplanung- Ästhetische und rekreative Aspekte*. Berlin- Hannover: Patzer Verlag.
- Ottosson, M., & Ottosson, Å. (2006). *Naturen som kraftkälla*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Persson, T., Dahlberg, S., Eliasson, E., Gustafsson, J., Johansson, A., Niss, J., o.a. (den 13 10 2012). *Skånska åtgärder för miljömålen- Regionalt åtgärdsprogram för kvalitetsmålen 2012-2016*. Skåne: Länsstyrelse.
- Qvistström, M. (2013). Landscape with a heartbeat: tracing a portable landscape for jogging in Sweden(1958-1971. *Environment and Planning, 45*, 312-328.
- Reiter, O. (2004). *Synvänder - en anatologi om landskapsplaneringens teori och praktik*. Alnarp: SLU Reproenheten.
- Reiter, O. (2007). *Det skånska landsbygdsprogrammet- Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv*. Malmö: Länsstyrelsen Skåne län.
- Reuterskiöld, D., Ekström, A., & Krook, J. (2007). *Höje å Landskapsvårdsplan 2007- uppdatering och utveckling av 1990 års plan*. Landskrona: Lomma, Lund och Staffanstorps kommuner.
- Rojier, F. (2013). *Sydsvenskan*. Hämtat från <http://www.sydsvenskan.se/omkretsen/burlov/sopsortering-sinkar-rekreation/> den 31 10 2013
- Saltzman, K. (2009). Staden emellan och vid sidan av. i K. Saltzman (Red.), *Mellanrummens Möjligheter- Studier av föränderliga landskap* (ss. 7-19). Göteborg- Stockholm: Makadam Förlag.
- Segeås Vattendragsförbund. (2013). *Segeå*. Hämtat från <http://www.segea.se/Om-Segea.html> den 13 11 2013
- Skånetrafiken. (2013). *Reseplaneraren*. Hämtat från http://www.reseplaneraren.skanetrafiken.se/querypage_adv.aspx den 06 11 2013
- Skärbäck, E. (2004). Baksidor och framsidor ur skånskt perspektiv. i O. Reiter (Red.), *Synvänder - en anatologi om landskapsplaneringens teori och praktik* (ss. 67 - 73). Alnarp: SLU, Reproenheten.
- SMHI. (2013 a). *Klimatanpassningsportalen*. Hämtat från <http://www.klimatanpassning.se/Hur-forandras-klimatet/temperatur-information-1.22491> den 04 11 2013
- SMHI. (2013 b). *Klimatanpassningsportalen*. Hämtat från <http://www.klimatanpassning.se/Hur-forandras-klimatet/nederbord-information-1.22490> den 02 11 2013
- SMHI. (2013 c). *Klimatanpassningsportalen*. Hämtat från <http://www.klimatanpassning.se/Hur-forandras-klimatet/Nederbord/kraftig-nederbord-1.21297> den 02 11 2013
- SMHI. (2013 d). *Klimatanpassningsportalen*. Hämtat från <http://www.klimatanpassning.se/Hur-forandras-klimatet/Hav-och-sjoar/vattenstand-1.21313> den 02 11 2013

- SMHI. (2013). *SMHI Vattenwebb*. Hämtat från <http://vattenwebb.smhi.se/modelarea/> den 12 10 2013
- Staffanstorp kommun. (2012). *Guide till Staffanstorps naturpärlor*. Hämtat från <http://staffanstorp.se/wp-content/uploads/2013/02/UpptackHurNaraLiten.pdf> den 30 10 2012
- Statistiska Centralbyrå. (2013). *SCB*. Hämtat från <http://www.scb.se/Pages/Article.aspx?id=344571> den 22 10 2013
- Stömsholm_Trulsson, C. (den 00 06 2013). Personligt samtal.
- Tress, B., & Tress, G. (2003). Scenario visualisation for participatory landscape planning- a study from Denmark. *Landscape and urban planning*, 64, 161-178.
- Ulrich, R. S. (1984). View through a Window May Influence Recovery from Surgery. *Science*, 224, 420-421.
- VBB i Malmö. (1997). *Segeån tillbaka till naturen: Vattenvårdsplan- Föreslag till vattenvårdande åtgärder inom Segeåns avrinningsområde*. Malmö: Segeåns Vattendrag Förbund.
- Wedelin, M. (2012). *Naturvårdsplan för Malmö- Områdesbeskrivningar*. Malmö: Malmöstad.
- von Haaren, C. (2010). *Lessons Learned From GeoDesign applications*. (GeoDesign summit 2010) Hämtat från <http://video.esri.com/watch/115/lessons-learned-from-geodesign-apps> den 12 11 2013
- Åstorps_Kommun. (2011). *Vindbruksplan för Åstorps kommun- planeringsunderlag till översiktsplan*. Åstorp: Åstorps_Kommun.

Kontaktpersoner

- Aulin, Gustav; Malmö kommun
- Davidsson, Torbjörn; Ekologgruppen
- Folkesson, Marie – Louise; Staffanstorp kommun
- Jakobsson, Fanny; Burlöv kommun
- Joelsson, Kenneth; Region Skåne
- Richter, Gertrud; Burlöv kommun
- Strömsholm Trulsson, Christel; Svedala Kommun/ Segeås vattenråd

Andra kontakter

- Rönnborg, Johan Burlöv kommun, GIS
- Thiere, Geraldine Höjeå/ Segeå , GIS
- Torén, Hanna; Gislaveds kommun,

Bildförteckning

Figur 1 Segeås avrinningsområde.....	6
Figur 2 Nästan hela Segeå är ett dikningsföretag (© Lantmäteriet, i2012/901; © Länsstyrelsen)	7
Figur 3 Grönstrukturplaner för kommunerna som ligger nära Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)	8
Figur 4 Vanlig trapetsform (bild: Andora Nejsum)	12
Figur 5 Tvåstegsdike(bild: Andora Nejsum).....	12
Figur 6 Sammanhang mellan skala, komplexitet, plats och landskap enligt MacFarlane (författarens översättning)	13
Figur 7 SLOSS-debatten handlar om vilka habitat som fungerar bäst (MacFarlane, 2007, s. 150).....	14
Figur 8 Karta över de vandringsleder som finns i närheten av Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)	16
Figur 9 Landskapskaraktär enligt Länsstyrelsen (© Länsstyrelsen, © Lantmäteriet, i2012/901)	17
Figur 10 Markanvändning nära Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901).....	18
Figur 11 Det finns en del kulturmärkta möllor och broar nära Segeå, (© Länsstyrelsen, © Lantmäteriet, i2012/901)	18
Figur 12 Vänster: Bro under bro vid Isaberg i Småland.....	19
Figur 13 Det finns många broar som går över Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901)	20

Figur 14 Historiska våtmarker enligt Skånsk rekognosceringskarta, (Ekström, Davidsson, & Wedding , 2007)(© Lantmäteriet, i2012/901)	21
Figur 15 Kollektivtrafik i förhållande till Segeå (© Lantmäteriet, i2012/901).....	22
Figur 16 Vänster Segeås strand var inte så imponerande Höger: Koloniområde som ett "Gated community"	23
Figur 17 Led vid Aggarpsvallen i Svedala.....	23
Figur 18 Segeå vid Svedala(© Lantmäteriet, i2012/901)	24
Figur 19 Vänster: Grumligt vatten vid Svedala. Höger: En stätta ger intryck av att man ska kunna gå här	24
Figur 20 Vänster: Björnbärssnår gör det svår genomträngligt. Höger: Högt ogräs på ojämnt underlag är nästan farligt.....	25
Figur 21 Man kan inte komma hela vägen fram till mynningen av Segeå, på grund av Sysavs verksamhet.....	25
Figur 22 Vänster: Mycket trafik på andra sidan ån. Höger: Djurminnesplats vid Spillepengen.....	26
Figur 23 Vänster: Utan tvivel mellanrum. Höger: det finns många broar i detta område	26
Figur 24 Det finns några stigar och cykelleder både genom och i ytterkanten av Golfbanan	26
Figur 25 Området mellan Spillepengen och Nordanå - en blandning av många hinder och många möjligheter	27
Figur 26 Brukshundklubben på den ena sidan(vänster) och färgfabriken på den andra (höger). Det växer igen på mitten.....	27
Figur 27 Plötsligt är det kortklippt och man hamnar i en trädgård - man kan skymta huset mellan träden	28
Figur 28 Staffanstorp: beträda	29
Figur 29 Inga större höjdskillnader.....	29
Figur 30 Inte så långt från Nordanå.....	29
Figur 31 Riksborgen Lindholmen och det som finns kvar av den.....	30
Figur 32 Anlagda dammar förhöjer upplevelsevärde där det redan är vackert	30
Figur 33 Mycket omväxling i landskapsbilden.....	30
Figur 34 Undulerande åkermark varvas med betesmark	31

Figur 35 Många olika landskapselement gör det trevligt att gå här, mellan Björkelundadammen och Lilla Mölleberga	31
Figur 36 Höger: Almåsa. Vänster: Burlöv kommun	32
Figur 37 Vänster: Kölnan. Höger: Björkelundadammen.....	32
Figur 38 Vänster: Kolböra. Höger: Inte så långt från Törringe kyrka.....	32
Figur 39 Branta kanter som rasar	33
Figur 40 På några ställen verkar åns kanter mera naturliga och mindre som ett dike	33
Figur 41 Några exempel av de mest onaturliga åkanterna	34
Figur 42 Vänster: Vid Toarp ängar är Segeå en damm, här efter flera dagar med regn. Höger: Segeås mynning.....	34
Figur 43 Vänster: Gamla rensningsmassor ligger kvar. Höger: En dikesrensning är ett stort ingrepp .	34
Figur 44 Västra delen av S:t Lars med bassänger från reningsverket i Lund.....	35
Figur 45 Bilder från referensområdet vid S:t Lars	36
Figur 46 Bilder från Esarp	37
Figur 47 Man behöver funktionskontrollera stättor med jämna mellanrum.....	37
Figur 48 SWOT - analys.....	38
Figur 49 De tätortnära platserna borde få högst prioritet vid en utveckling av Segeå, då behovet av rekreationsområden är allra störst där. Man tjänar också på att utveckla de befintliga platserna som redan används flitigt så de blir större för att sedan förbinda dem med andra befintliga platser (© Lantmäteriet, i2012/901).	45